

ДНЕВНИКЪ

на

III обикновено Народно Събрание.

(Втора сесия.)

XVI. ЗАСЪДАНИЕ, ВТОРНИКЪ 27 СЕПТЕМВРИЙ 1883 ГОД.

(Начало въ 2 часа 40 мин. слѣдъ пладнѣ, подѣ председателството на г-на Д. Грекова.)

Председателъ : (Звъни): ще се чете списъка на де-путатитѣ.

Секр. Шивачовъ : Чете списъка: Отъ 55 души представители присѣтствуватъ 44, а отѣтствуватъ 11 души, а именно Хаджи Ангелъ Флоровъ, М-ръ Начевичъ, Бобошевики, Манафовъ, Митрополитъ Симеонъ, Кесимъ Заде Мехмедъ, Величко Хаджи Ангеловъ, Димитръ Станковъ, Хаджи Неджибъ бей, Иванчо Минчовъ, и Сукнаровъ.

Председателъ : Тѣй като болшинството на г-да представителитѣ присѣтствуватъ, обявявамъ засѣданието открито. Думата има г-нѣ председателъ на Министерскій Съвѣтъ.

М-ръ Цанковъ : Тази сутрина стана дума за комисиятъ, които трѣбва да се опредѣлятъ за разглѣдванието на бюджета, както и за измѣненіята, които трѣбва да станжтъ въ конституцията; тѣй сжщо и ако Министерствата приготвятъ нѣкои проекти, да се разглѣдатъ предварително. Истина, че каквото зная отъ частнитѣ разговори и отъ разговоритѣ на депутатитѣ, виждамъ, че ще станжтъ мжчнотии, ако се опредѣлятъ три особенни комисии, защото ако изберемъ по нѣколко лица за тѣзи комисии, мнозина отъ тѣзи ще трѣба да си отидатъ на мѣстата; за това мене ми се струва, че една комисия, ако се опредѣли, е достатъчна да приготви всичкитѣ тия работи, и мисля, че за по-голъмо улеснение тѣзи комисия трѣбва да се опредѣли още отъ сега, да бжде отъ по-много лица, и отъ тѣхъ които иматъ неприменна нужда, могатъ да си отиджтъ, а които

останжтъ, на пр. ако се опредѣли комисията да бжде отъ 10 или 15 души и 10-тѣхъ да си отиджтъ, останалитѣ 5 д. ще могатъ да захванжтъ работа и да преглѣждатъ проектитѣ. А главното е за бюджета, за който трѣбва да се приготви материя. Тѣй щото може да си отиджтъ нѣкои отъ членоветѣ и да се завърнжтъ по-скоро, ако не всичкитѣ, то поне нѣкои отъ тѣхъ, и до когато се събере Събрание, да приготвятъ материята за всичкитѣ тия работи и да направятъ доклада. Защото ако оставимъ да се не избере сега комисията, и остане когато се събере Н. Събрание на първий декемврий, тогава ти не ще да има врѣме да приготви единъ докладъ, и кога ще може пакъ Нар. Събрание да го разиска? И знайте, че и да се приготви най-сетнѣ единъ докладъ, колко засѣдания ще трѣбва да се разглѣдва той? Най-сетнѣ той ще трѣбва да се вотира отъ Нар. Събрание. За това предлагамъ за по-голъмо улѣснение, да се избере комисията, и отъ сега оцѣ могатъ да се опредѣлятъ лицата да бжджтъ по-малко или по-много, чункимъ искатъ нѣкои да не влизатъ, тѣй щото отъ тѣзи лица, ако ги изберемъ 15 или 16 души, могатъ да останжтъ въ София най-малко 5 души, и тѣ сж достадочни да могатъ да приготвятъ материята; а нѣкои и отъ другитѣ, които ще си отиджтъ, ще дойджтъ по-скоро, и ще земжтъ участие въ комисията, и пакъ ще имжтъ врѣме, до като Нар. Събрание се събере, да си съставятъ пълненъ докладъ.

Яневъ : Азъ не можъ да разберж, какъ г-нѣ М-ръ предлага, щото една комисия да се натоваря съ три длѣж-

ности, толкова повече, че има една комисия, която е избрана още въ миналата сесия, за да преглѣда смѣтките на общественитѣ сгради, и до днесъ нищо не е направила. Тогава какъ ще може сега една комисия да извърши три работи? Трѣбва да има една комисия, която да се занимава съ смѣтките на общественитѣ сгради, друга съ бюджета, и трета една за измѣненіята, които трѣбва да станатъ въ конституцията. Слѣдователно всѣка една комисия трѣбва да изучи единъ предметъ. Г-нъ М-ръ казва, че тѣзи, които могатъ да бѣдѣтъ избрани, могатъ да си отидѣтъ, а да останѣтъ отъ тѣхъ 4 или 5 души да разискватъ, и тогава, ще могатъ да изучатъ въпроситѣ, когато си дойдѣтъ. За това по-добрѣ е, да бѣде за всѣкой единъ предметъ по една комисия, и нека тѣзи комисии да дойдѣтъ 15 дена по-рано отъ свикването на Нар. Събрание, и тогава ще можемъ да се произнесемъ и ний по-добрѣ.

Шивачовъ: Азъ мисля, че въ частнитѣ събрания, когато говорихме за този въпросъ, нито единъ не бѣше противенъ да се избѣрѣтъ комисіитѣ; главното е, че тогава нашиятъ отпущъ си нѣма никакъвъ смисълъ и значение, защото Н. Събрание трѣба тогава да избере нѣкой лица, които да сѣж тукъ у дома си, а ние да ги не искаме. Слѣдователно Народното Събрание трѣбва волею и не волею да избере лица, които живѣятъ тука; нѣ ако Нар. Събрание не желае да избере тѣзи лица, тогава каква цѣль има това? Нѣма нужда да се избере тогава комисия, и ний когато дойдемъ на първий декемврий, ще изберемъ комисіята. За това моля г. М-ра Цанкова, да оттегли своето предложение за комисіитѣ и ний когато дойдемъ на първий декемврий, ще работимъ денъ и нощъ, а тогава ще изберемъ комисия; стига само да се избѣрѣтъ за тази комисия лица, които отговарятъ на тази длъжностъ. За това би молилъ г-на М-ра Цанкова, да оттегли своето предложение.

М-ръ Стоиловъ: Азъ мисля, че предложението на М-ра президента е много своєврѣменно, и има за цѣль да улесни работата на Народното Събрание. Ви знаете, какъ лани стана една бъркотия съ късното захващаніе разглѣдването на бюджета, тъй щото стана нужда правителството да иска $\frac{1}{12}$ послѣ $\frac{1}{24}$ часть отъ бюджета да се приложи по старий бюджетъ; и въ слѣдствие на това смѣтките още и до днесъ не сѣж турени на редъ. Това предложение е направено съ цѣль, за да може на първий януарий да захване редовний бюджетъ. Колкото за това, че ако би да изберемъ сега една комисия не щемъ да можемъ да изберемъ лица, които желаемъ, ми се чини, че тозъ мотивъ е неоснователенъ. Истина, има депутати, които желаятъ да си идѣтъ; нѣ ний не каз-

ваме, да се избѣрѣтъ двама или трима; може тѣзи комисии по обикновенитѣ традиции на Народнитѣ Събрания да се състави отъ 9 или 12 души; може тя да се раздѣли на секции, които да си распредѣлятъ работата; тъй щото това дава пълна възможностъ да се избѣрѣтъ лица, които Народното Събрание желае, и тѣмъ остава най-послѣ да се споразумѣятъ, какъ ще да распредѣлятъ работата си и кога ще дойдѣтъ да продължаватъ.

Батановски: Нѣма нужда за комисия. Всѣко Министерство ще си направи въ това растояніе на два мѣсеца своя бюджетъ, и щомъ се събере Народното Събрание, Министерството ще поднесе на Народното Събрание бюджета; първий денъ ний ще изберемъ комисия да го разглѣда. Колкото за другитѣ Министерства, ланската година знаемъ, че сме избрали една комисия за общитѣ сгради, нѣ какво е направила? За това когато се съберемъ, тогава да изберемъ комисіята.

Попповъ: Азъ мисля, че избираніето на комисіитѣ никакъ не пречи да си отидѣтъ нѣкой отъ тѣхъ, защото ако се избѣрѣтъ повече, нѣкои отъ тѣхъ ще може да си отидѣтъ, и послѣ пакъ ще да дойдѣтъ до 15 или 20 ноем. За това никакъ не вреди, да се избере сега комисіята, защото тѣзи, които се избѣрѣтъ, ще иматъ предъ видъ да дойдѣтъ тукъ 15 дена по-напредъ, т. е. могатъ да работятъ; заради това да се избере комисіята.

Шивачовъ: Добрѣ. Азъ ще кажъ напр. че ако Народното Събрание е съгласно, да се избере Иваница Симеоновъ и Атанасъ Минчевъ въ тази комисия, които съмъ питалъ, и които казватъ категорически, че тѣ преди първий декемврий не могатъ да дойдѣтъ тукъ, тогава какво ще стане съ тази комисия? Азъ казахъ и пакъ казвамъ, че противъ нашето желание не искаме да изберемъ лица за въ тѣзи комисия. Ний ще дойдемъ тукъ на първий декемврий, ще работимъ денъ и нощъ, за да можемъ на първий януарий да свършимъ разглѣдването на бюджета, и да се турятъ смѣтките на редъ. Ми се чини, че противъ това никой не е. Комисіята може да свърши своята задача, и Народното Събрание само тогава може да очаква плода, когато то избере тѣзи лица, които желае. А сега може би да изберемъ такива лица, които случайно ще останѣтъ въ София, нѣ ще бѣдѣтъ избрани противъ волята на Народното Събрание. Освѣнъ това имаме една комисия за общитѣ сгради, която се състои отъ три лица, нѣ тѣ понеже сѣж малко, могатъ да станѣтъ 5 души; даже 5 души не можемъ да намѣримъ сега за тѣзи комисия, а едва ли ще намѣримъ за три комисии. Заради това предлагамъ на Народното Съ-

бране, това предложение да не се приеме, като предварително и моля г-на Министра да го отгъгли.

Дуковъ: Азъ до колкото разбрахъ, тъзи комисия е твърдѣ потрѣбна. Сега да ли има лица да останѣтъ, не зная, както и по напредъ избрахме да има такава комисия безъ да размислимъ за това. За това можемъ да испросимъ за нѣколко минути отидѣхъ, че ако има такива лица, които имѣтъ довѣрие, ще има твърдѣ голѣма полза, нѣ ако лица не можемъ да намѣримъ и не могатъ да останѣтъ въ нашата комисия, тогава, разумѣва се, нѣма полза отъ избиранieto, и тогава бюджета ни за напредъ ще бѣде пакъ неоснователенъ, тъй като ще го разгледаме за нѣколко ноци. Нѣ ако изберемъ комисия, тя ще отиде при Министерствата и ще глѣда тамъ всичкитѣ отрасли, да ли трѣбватъ толкѣва чиновници или не, ще види кои сѣ излишни, и на тѣхъ нѣма да отпустне нищо, а дѣто трѣбватъ даже и нови учреждения, тамъ ще кажатъ, че трѣбва. Заради туй, отъ тъзи комисия, ще има голѣма полза, и бюджета ще ни бѣде по основателенъ; само едно: за лицата не гарантирамъ да ли ще останѣтъ тукъ. Ако има лица, които да останѣтъ, ползата е голѣма, и трѣбва да се избере комисия.

Д-ръ Помяновъ: Искамъ да кажа на г-на Шивачова, че той не може да каже: еди кой ще бѣде избранъ, еди кой не трѣбва да бѣде избранъ; еди кой ще бѣде полезенъ, а еди кой не полезенъ. Нѣма нужда за това, защото ще стане гласуване. И азъ пакъ казвамъ, че трѣбва да се избере комисия, защото ползата ще бѣде голѣма, и ви ще видите.

М-ръ Цанковъ: Азъ се чудя на г. Шивачова, какъ мисли, че тъй лѣснодепутатитѣ могатъ да дойдѣтъ на 1 декемврий и до 15 дѣня да свършатъ всичко, когато само единъ бюджетъ, тъй както искаме да го направимъ, единъ мѣсецъ е малко за една комисия, да го обсъди. Съ туй наше бързание и правяние бюджети по за 5—6 дѣня смѣ прокопсали до сега, че се чудимъ, какво да направимъ сега, когато трѣбва да похарчимъ толкозъ пари, за да исчитимъ нѣкои чиновници, назначени съ такива бюджети. Ако стане нужда да Ви представя, какво сме похарчили до сега за такива буглуци, а пакъ, колко трѣбва отъ сега нататъкъ, Вие ще се чудите. Г-нъ Шивачовъ може би до сега не е билъ въ бюджетарна комисия. (Шивачовъ: билъ съмъ билъ!) Ако си билъ, ама единъ пакъ си билъ, за това изберете 10 или 15 лица, или колкото искате, толкова изберете, и ще видимъ, кои могатъ да останатъ и кои не. Азъ мисля, че непременно отъ 15 души, ще останатъ най малко 8, защото има между депутатитѣ Софийски жители. И това ще ви кажа: Недѣйте

мисли, че като останатъ по-малко лица, не щѣтъ бѣдѣтъ въ състояние да изучатъ всичкитѣ въпроси. Ние глѣдаме единъ Дър. Съвѣтъ, избранъ отъ цѣлата държава, има всичкитѣ министерства върху си, и той е само отъ 12 души, раздѣленъ на секции. Така сѣщо и тази комисия може да се състои отъ 6 души и може да се раздѣли на три секции; защото въпроситѣ не се изучаватъ отъ много лица, а се изучаватъ отъ единъ човекъ и послѣ той ги предлага на другитѣ. Правятъ се разни забѣлѣжки и най-сетнѣ се рѣшава.

Заради туй настоявамъ, да изберете една комисия отъ 15 или 16 души и ще видите послѣ, кои могатъ да останатъ тукъ и да захванатъ работата; ще приготвятъ материалъ, — азъ неказвамъ, че ще могатъ да направятъ всичко и че ще приготвятъ докладъ; доклада може да стане сетнѣ, като се събератъ всичкитѣ депутати и той може да се свърши за три дѣня, ако материала е готовъ. Азъ Ви казвамъ, че ако нѣма тази комисия, нашето обѣщание въ программата, което казва, че ще исчитимъ непотрѣбнитѣ служби, не може да се изпълни. Трѣбва да има тукъ една комисия и заедно съ нея можемъ да направимъ това: да исчитимъ непотрѣбнитѣ служби и да можемъ да си съставимъ едно мнѣние върху работитѣ, което ще предложимъ на Н. Събрание, и то ще може да се освѣтли по-скоро.

Д-ръ Помяновъ: Менъ ми е чудно, г-да представители дѣто срѣща такова препятствие предложението на г-на М-ра — председателя. Какво е това предложение? То е извѣстно: да се избере една комисия отъ 10 или 15 лица и тя да се раздѣли на 2, или 3 отдѣления и да приготви ония работи, които ни сѣ извѣстни. Чудно ми е, защо сѣ толкозъ препятствия, когато се произнесохме, че днесъ всички ще си отидемъ и желаемъ да се съберемъ пакъ на 1 декемврий. Отъ друга страна желаемъ да имаме добръ бюджетъ и хубаво прегледанъ, такъвъ бюджетъ, който всички ни да убѣди, че е правъ и добръ, и че трѣбва да се приспособи; а отъ третя страна искаме, щото тази комисия да разгледа не само бюджета, ами до 1 дек. да свърши и другитѣ работи които ѝ се възлагатъ, а именно да се произнесе върху промѣнението на конституцията. Като е тъй, защо отказвате да изберемъ тази комисия, не мога да си разясня. Чухъ обаче нѣкои мотиви отъ г-на Шивачова. Чини ми се, че г-нъ Шивачовъ каза, че онѣзи хора, които сме щѣли да изберемъ въ комисията, не могли да останатъ тукъ и не могли да доидатъ по-рано отъ 1-ий дек., защото нуждитѣ не имъ допушали. Това е, г-да представители, повече отъ неосновно, това значи, да предрѣшаваме въпроси.

Отъ дѣ знаеме, че еди-кои лица ще се избераатъ, а еди-кои не. Знае ли се, кои ще се избераатъ? (Шивачовъ: Знае се). Най-послѣ, когато се избира една коммисия и влезатъ въ нея онѣзи лица, за които мисли г-нъ Шивачовъ, а азъ не мисля, че избора безъ друго ще падне върху тѣхнитѣ имена, — тогава като апелира Нар. Събрание на патриотизма имъ, тѣ ще останатъ тука и нѣма да си отидатъ. Или, ако си отидатъ, тѣ ще дойдатъ по-рано отъ 1-ий дек. За това менъ ми се чини, че тѣзи сж предположения съвсѣмъ неподкрепени. Ако тѣзи депутати, които се паднатъ въ коммисията, която ще има три работи, не свършатъ и третѣ до събранието на депутатитѣ, то поне бюджета ще могатъ да разгледа; защото, както казахме преди, всичко искаме да имаме редовенъ бюджетъ и добръ прегледанъ, тѣй като всички сме съгласни, че до сега нашитѣ бюджети сж били прекарвани въ 2—3 дни. Но тази коммисия ще се занимава не само съ бюджета, а и съ измѣненіята, които трѣбва да станатъ въ конституцията и още съ други нѣкои закони, отъ които нѣкои сж внесени и предложени. За това ако искаме да се улеснимъ и да извършимъ повече и по-хубава работа, трѣбва да изберемъ предложената коммисия; инакъ не ще сме приготвени добръ за разглеждане на бюджета, или пакъ не ще разгледаме измѣненіята въ конституцията, които трѣбва да станатъ още въ тая сесия. Нека изберемъ по-напредъ коммисията и да видимъ, да ли ще се избераатъ такива лица, каквито г-нъ Шивачовъ предлага, и ако наистина падне избора на тѣзи лица, да се помолятъ тѣ настоятелно отъ Нар. Събрание, да останатъ тукъ, или пакъ слѣдъ 2 недѣли, или най-вече слѣдъ единъ мѣсець да дойдатъ, но въ всѣки случай по-рано отъ 1-ий декемврий коммисията да свърши онази работа, която предстои за разискване на настоящето Нар. Събрание. Заради туй моля Нар. Събрание, да приеме предложението на г-на М-ра Цангова, поддържано отъ г-на М-ра на Правосъдието; съ това на никого нищо не се поврежда, а пакъ на Нар. Събрание и на правителството се помага.

Манафовъ: Азъ не съмъ противъ предложението на г-на М-ра, но съмъ противъ начина на избиранието, тѣй на пр. коммисии се избиратъ, но тѣзи коммисии работятъ, когато присѣдствуватъ тукъ Нар. Събрание и то имъ дава възможность да се запознаятъ съ въпроситѣ, които имъ се възлагатъ, и таа се върши работата по-добръ, отъ колкото, ако е коммисията сама. За това по-добръ е да се избераатъ коммисии, когато засѣдава Нар. Събрание, тѣй щото заедно съ него да засѣдаватъ и коммисии. Тогава ще хо-

дять и депутатитѣ при тѣхъ, защото азъ мисля, че всѣки депутатъ, когато се интересува въ нѣкой въпросъ, напр. когато е въпроса за бюджета, който е нашето спасение, той ходи и влиза тѣй да кажемъ въ коммисията и си дава мнѣнието. Тѣй сжщо постѣпватъ депутатитѣ и съ законитѣ, които се правятъ на нашата страна. Всѣки депутатъ дава своето мнѣние и се улеснява коммисията, тѣй щото работитѣ дохождатъ до по-добръ резултатъ; именно за това съмъ противенъ на началото, да се пристѣпи къмъ избирание на тази коммисия. Отъ друга страна тукъ се говори за други нѣкои работи, които, като се земаатъ предъ видъ, ще се дойде до заключение, че коммисията трѣбва да се състави презъ врѣмето, когато засѣдава Нар. Събрание, защото само тогава депутатитѣ могатъ да ѝ дадѣтъ своето съдѣйствие, за да може по-лесно, по-точно и по-правилно да се дойде до истинскій резултатъ на разгледаніи въпросъ. Именно за това по принципъ не се съгласявамъ, да се избере сега тази коммисия. По принципъ се съгласявамъ, по тѣзи нѣща, които исказахъ, ме каратъ да се спирамъ и казвамъ, че трѣбва да се избере тази коммисия тогава, когато Нар. Събрание засѣдава.

М-ръ Молловъ: Ставатъ вече 4 години и всѣка година съ исключение на една се свиквало Нар. Събрание, а ако човѣкъ и да не е присѣдствувалъ тукъ, той е могълъ да се възползува отъ протоколитѣ на Нар. Събрание и да види, че ни една коммисия, особено бюджетарната, не е могла по-рано отъ 2 недѣли, или 10 дена, да приготви доклада си. Та и сега, ако Нар. Събрание дойде на 1 Декемврий, ще заминатъ 2 недѣли, до дѣ се приготви докладъ по бюджета. Освѣнъ това, на коммисията ще се възложатъ и други работи и тя може да се раздѣли на секции, които да разгледватъ разни работи. Слѣдователно, работата се усложнява и доклада нѣма да бѣде готовъ, освѣнъ къмъ половината на мѣсець Декемврий. Послѣ трѣбва да се вотира бюджета, да се печата, да се узакони съ Указъ отъ НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО и да се тури въ дѣйствие. Но всичкитѣ тѣзи работи едва ли ще може да се свършатъ въ 2 недѣли. Азъ помня, какъ тази година бюджета се приспособи едва ли на 1-й Мартъ.

Колкото за това, че, когато засѣдало Народното Събрание освѣтлявало коммисии, азъ мисля, че не Нар. Събрание, освѣтлява коммисии; ами коммисии освѣтляватъ Нар. Събрание, и коммисии правятъ именно докладъ, върху който гласоподава Събранието; защото работата, която се внася въ Събранието се проважда въ коммисии. Тѣй напр. бюджета се внася съ Указъ отъ НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО или безъ указъ а съ заповѣдъ; а Нар. Събрание го испраща предва-

рително да го разгледа и пригответи комисията, и когато го внесе въ Нар. Събрание, то Събранието тутакси го разглежда. Ако стане така, щото когато дойде Нар. Събрание да освѣтли комисията, тогава тя може да работи цѣль мѣсець и нищо да не свърши, защото единъ да ѝ каже това, другъ — друго и тогава не се знае до какъвъ резултатъ ще дойде. Но какво излиза, ако рѣши комисията, тя съ това нѣма никакво преимущество, защото най послѣ гласоветъ на представителитѣ рѣшаватъ; тѣй щото Нар. Събрание ако не избере сега комисия, ще се затрудни работата, а ако избере, ще улегчи работата на себе си и на правителството. Азъ съмъ на мнѣние, заедно съ моитѣ другари, щото Нар. Събрание да избере комисия и отъ нейнитѣ членове, които могатъ да останатъ тукъ, нѣка останатъ, а които ен могатъ, тѣ да си отидатъ; тѣй щото и въ тоя случай нѣма никакво стеснение, и комисията ще пригответи туй което е потребно за Събранието.

Батановски: Азъ не знамъ защо г-нъ М-ръ Молловъ казва, че ланский бюджетъ се приспособилъ около $1\frac{1}{2}$ на Мартъ. Лани се избра комисия, която се занимава съ бюджета и когато го изучи, предложи го на Събранието... (Не се чува.) но твърдѣ малко врѣме бѣше останало. Не трѣба да се избира комисия, но щомъ се съберемъ да ни се даде бюджета. Даже и за напредъ така трѣба да става.

Анневъ: Ние всички сме съгласни по начало, че трѣба да се избѣржтъ комисии, които предлага г-нъ М-ръ-Предсѣдателъ. Но да се види, да ли е своеврѣменно избирането на тия разни комисии. Споредъ предложението на М-стра-Предсѣдателя, трѣбало би да се избере една комисия, която да бѣде многочисленна, да се раздѣли на нѣколко секции, и въѣка секция да опредѣли своята задача, сиречь, една да глѣда смѣткитѣ на бившето строително отдѣление; втората да се занимава съ бюджета, а третя съ измѣненіята, които трѣба да станатъ въ Конституцията. Ако се не лѣжа, туй е предложението на г-на М-стра-Предсѣдателя. Но работата е, да ли ще могатъ да останатъ тука всичкитѣ лица, които се избѣржтъ въ комисията. Ако предположимъ, че отъ 15 или 20 души, 8 ще останатъ тукъ, работа ще се върши, но това ще стане, ако се избѣржтъ въ комисията лица тукашни, и така може до нѣйдѣ да се постигне цѣльта. Но азъ мисля, че тази цѣль може да се постигне и иначе: т. е. ако приема Нар. Събрание, тая комисия да се занимае съ преглѣдваніето измѣненіята на конституцията и обсъжданіето на бюджета — защото сички съзнаваме, че досегашнитѣ бюджети на разнитѣ министерства сѣ преглѣждани много легко и трѣба сега да се коренно преработятъ, за

което се е доста говорило и въ мнѣжлата сессия — ти може да се избере на 1-й Декемврий, когато дойдемъ тукъ. Именно може и тогава да се избере многочисленна комисия, която да се раздѣли на нѣколко секции и въ 10—15 дена, може да се направи онова сѣщото, което би станало ако да избѣремъ и сега въпросната комисия.

За това азъ мисля, че г-нъ М-ръ Предсѣдателъ нѣма, да направи злѣ, ако отгѣгли предложението си. И най-сетнѣ не е законъ, че трѣба непременно до 15 декемврий да свършимъ сичко, ние можемъ и на 20 да свършимъ. Кolkото за новото отваряние пакъ на сессията, то него ние можемъ да промѣнимъ, и първата ни работа слѣдъ завършаніето ни тукъ да бѣде коренното разглеждане на бюджета.

Така щото по начало сички сме съгласни, и азъ намирамъ избираніето на комисията несвоеврѣменно. А комисията за смѣткитѣ на Строителното Отдѣление, мисля, че трѣба да се подпѣлни и тя може или сега да остане тукъ, или да земе отпускъ и подиръ нѣколко дена да дойде и захване работата си.

М-ръ Цанковъ: Азъ имамъ честта да ви съобща, че комисии трѣба да се избѣржтъ или една или по-много. Предговорившитѣ види се, или не сѣ чели, или не сѣ чули, че Нар. Събрание опредѣля комисии за нѣкои въпроси, разглежданіето на които се продължава по една и даже двѣ години, и пакъ не се свършва. Своеврѣменно или несвоеврѣменно не го разбирамъ, когато има лица да останатъ тукъ, защо не е своеврѣменно? И защо да се не избира комисия, азъ туй не разбирамъ. Тукъ ясно се говори, че лицата, които се избиратъ, ще останатъ тукъ да разсѣждатъ по-коренно въпроситѣ, които ви сѣ подложени. Думата не-своеврѣменно трѣба да се истълкува; когато знаете, че Нар. Събрания избиратъ комисии, които продължаватъ да изучаватъ въпроситѣ по една и двѣ години.

Шивачовъ: Азъ мисляхъ, че като казахъ главнитѣ мотиви, по които не трѣба да се избира сега комисия, надѣвахъ се, че г-нъ М-ръ Цанковъ ще отгѣгли предложението си. Азъ не искахъ да припомнямъ 13-й чл. отъ Правилника, които казва, (чете): «За улеснение разискванията на представенитѣ законопроекти, предложения и други въпроси, Нар. Събрание може да избира помежду си разни комисии, за да разясняватъ тѣзи въпроси и да приготвяватъ разискваніето имъ въ Събранието». Ако сѣ най-главни мотивитѣ, които казали, даже ако бѣше тоя членъ изпълненъ, и даже да бѣха внесени въпроситѣ законопроекти въ Нар. Събрание, пакъ казвамъ има причини, щото като земемъ предъ видъ лицата, които ще останатъ, ние трѣбаше да бѣдемъ

принудени да се откажемъ отъ избиранieto на комисията. Сега, щомъ не сж внесени законопроектитѣ, съгласно съ този членъ ние даже нѣмаме право да прпстѣпваме къмъ избора на казаната комисия. Ние още нѣмаме предложенъ бюджета, слѣдователно ние можемъ да избереме комисии само тогава, когато въпроситѣ сж турени вече на дневний редъ и сж внесени въ Нар. Събрание. Г-нъ М-ръ на Финанситѣ самъ казва, че не вѣрва за 20 или 30 деня да бжде готовъ бюджета. Даже този членъ, ако и да бѣше изпълненъ, пощомъ лицата, които трѣба да съставляватъ тази комисия не ще могатъ да присѣтствуватъ тукъ, значи, че само ще избираме комисия, която нѣма да свърши никаква работа.

За това моля г-на Цанкова да отгѣгли своето предложение и да пристѣпимъ къмъ избора или допълнението на тази комисия, която въ миналата сесия избрахме за преглѣждане смѣткитѣ на Общитѣ Сгради.

Председателъ: Този въпросъ стои на дневний редъ по-сетнѣ.

М-ръ Д-ръ Стоиловъ: Тукъ нѣколко пѣти се каза, че много лѣсно е да се преглѣда бюджета. Азъ ще спомѣна на г-на депутатитѣ, че лани първото нѣщо, което имъ се представи да работятъ при откриванieto на Събранието бѣше бюджета, и пакъ трѣбаше да се държатъ ношни засѣдания за да можемъ да го свършимъ. За това, ако кажемъ, че на първий декемврий ще бжде готовъ и ще го почнемъ, практиката противорѣчи на това, което се казва. Истина е това, което казва г-нъ Шивачовъ, че ако земемъ буквално правилника, то малко противорѣчимъ на него; но правителството не се основава на правилника, хато предлага такова нѣщо. Правителството зима поводъ за това предложение отъ едно извънредно обстоятелство, че вие искате единъ отпускъ отъ два мѣсеца, може би нашето предложение да не е редовно, да не е съставено по правилника, но и исканieto отпускъ отъ два мѣсеца е едно извънредно обстоятелство. Че това нѣщо се съзнава отъ всички ни, се доказва отъ факта, че всички се съгласяваме по принципъ за избране комисия; и щомъ сме съгласни, азъ мисля, че трѣба да пристѣпимъ къмъ приспособление на предложението и да се върши работа. Защото днесъ изгубихме два часа по разискване, и ако слѣдваше тоя принципъ на безполѣзни прѣния, и ако оставимъ работитѣ ни висящи до 1-й декемврий така, ще заприличае на онѣзи Византийци, които, когато Цариградъ се обсаждаше отъ неприятеля, когато нуждата бѣше на вратата и хората треперехъ отъ страна, тѣ разсѣждаваха върху свѣти духъ и св. Троица.

Азъ мисля, че по-практично е сега да се избере комисия за бюджета, и други нѣкои закони; другъ въпросъ е, дали членоветѣ отъ комисията си отидѣтъ и не ще могатъ да засѣдаватъ; ако такова обстоятелство се представи тогава пакъ можемъ да премислимъ, какъ да се помогне на това зло, което може да се случи.

Манафовъ: Азъ ако казахъ напредъ, че Нар. Събрание ще даде улѣснение на комисиятѣ, на противъ г-нъ М-ръ на Просвѣщенieto изобърна думата и каза, че комисиятѣ ще даджъ улѣснение на Събранието. Тогава, тѣй като земемъ тази дума, то слѣдва, че можемъ да одрѣждаме, колкото ни трѣбать комисии, а ние да си отидемъ у дома и да си сѣдимъ; тогава мнозина отъ насъ ще се освободимъ и нѣма да правимъ разноски; нѣма да губимъ врѣме, защото ще приемаме всичко, както ни освѣтляватъ комисиятѣ. Но това не е тѣй, напротивъ азъ казвамъ, че Събранието, когато е тукъ и избира комисии, отъ по-много глави и по-много умове. Комисиятѣ ще бждѣтъ улѣснявани, ще питатъ за много нѣща и тогава ще дойдемъ до истинский резултатъ на дѣлото.

М-ръ Д-ръ Молловъ: Азъ съжалявамъ, че г. Манафовъ не мя е разбралъ, или не е щѣлъ да проумѣе това, което казахъ въ Нар. Събрание. Ако бѣше тѣй, както каза той, че комисиятѣ се освѣтляватъ отъ Събранието, тогава Събранието не трѣбваше да избира комисии, а трѣбваше да бжде наопаки, т. е. по-напредъ да се свикватъ комисиятѣ, и тогава да се събира Събранието. Той каза, че въ „по-много глави по-много умъ“, но отъ друга страна се казва: „много баби килаво дѣте“. Една работа, за да я изучатъ 20 души, може би ще отиде единъ мѣсець, а двама или трима души по-скоро могатъ да я разглѣдатъ, по-бърже да се освѣтлятъ; тѣ по-добрѣ ще испитатъ работата, и ще освѣтлятъ и другитѣ. Така се практикува въ всички свѣтъ, така трѣба да се практикува и у насъ. Комисията ще освѣтли Народното Събрание и ще се произнесе въ туй или друго направление. Ако бѣше тѣй лѣгка работата не трѣбаха никакви комисии; тогава трѣбаше само да се предлага на Събранието и то да прави както знае. Азъ повтарямъ, че непременно трѣба да се избере комисия, за да изучи предметитѣ и да освѣтли Събранието.

Вълчевъ: Г-да представители! Мислѣхъ, че отъ обясненията, които станахъ, господинъ Шивачовъ, който без-основно подигна своето възражение къмъ тази комисия, ще дойде до убѣждение, че неговото настоявание е без-основно и — тѣй да кажа — съвършено безмисленно. Той каза: «Азъ изложихъ своитѣ мотиви, и мисля, че слѣдъ

тѣзи мотиви, Министритѣ нѣма да настояватъ, а ще да оттеглятъ предложенията си». Чудно нѣщо предполага г-нѣ Шивачовъ! Казва, че е изложилъ главнитѣ мотиви, а на дѣло нищо не привождатъ. Той казва само, че нѣкои депутати, които ще ли да се избера въ тази коммисия, нѣма да стоятъ тука, но ще си отидатъ. Не е така, г. представители! Мене ми се струва, че ако изберемъ сега коммисия, макаръ да останатъ само двама или трима, пакъ сж достаточни. Тѣ могатъ да направятъ много нѣщо, до дѣто да се събере Събранието, и когато се събере, може да приложи още нови членове; и така Събранието ще може много по-лесно да се произнесе върху тия въпроси, особено върху бюджета, които трѣбва въ коренно да се преработи ако искаме да имаме бюджетъ какъвто трѣба да имаме. Азъ не зная, защо дасе мисли още, да ли трѣба коммисия или не? Нѣма си мѣстото да предлагамъ, такива нѣща тѣ като отъ само себе си се разбира, че трѣба. Колкото за въпроса за коммисията на М-ството на Общитѣ Сгради, сега не е му реда тукъ да се говори. Ние избирами тази коммисия за два въпроса, именно за бюджета и за измѣненіята, които трѣба да станатъ въ конституцията. (Анневъ: за тритѣ въпроси).

Попповъ: Азъ мисля, че бѣдѣщата сессия е продължение на тая сессия, а не е нова. Защо тогава да не се избиратъ коммисии? Тукъ се дава само отпускъ, за да си видимъ кѣщата. Когато ще се продължи подирѣ сессията, то какво запрѣщава да не се избиратъ коммиситѣ?

Анневъ: Азъ пакъ ще повтори да кажа, г-да представители, че никой отъ насъ не е противенъ за избиранието на коммиситѣ, само не е сега врѣме, да се избиратъ; защото отъ страна на правителството нѣма нищо приготвено, и ако сега изберемъ двѣ коммисии, тѣ трѣбва да стоятъ тукъ съ сгърнати рѣцѣ и да чакатъ М-ствата, да имъ поднесатъ нѣщо за работа. Това колкото за бюджета. Сжщото ще кажа и по измѣненіята, които трѣбва да станатъ въ конституцията, че нѣма никакъвъ проектъ. Разбира се, че Министерството ще представи нѣкакъвъ законопроектъ, относително тия измѣненія. А колкото за задни мисли, каквито г-нѣ Цанковъ преписва на нѣкои депутати, най-сетнѣ мога и азъ сжщото да предположа че има такива (задни мисли) и въ М-ство; но вѣрвамъ че тукъ нѣма никакви задни мисли, нито въ М-ството нито въ представителитѣ. Азъ мисли че цѣльта пакъ ще бѣде постигната, ако и не се избере коммисията сега, а при отварянието на сессията, и ако се раздѣли на секции, повтарямъ, цѣльта ще бѣде постигната и резултатъ ще бѣде сжщия, като изключимъ отъ това, разумѣва се, само коммисията, която ще натоваримъ съ разгледванието смѣткитѣ на бившето и тѣй наречено «Строително Отдѣ-

ление» при М-ството на Вътрѣшнитѣ Дѣла. — Въ отговоръ на г-на Вълчева ще кажа, че колкото се отнася до погрѣшкитѣ, въ които билъ подпадналъ г-нѣ Шивачовъ, то ще му кажа, че азъ спорѣдъ моето скромно мнѣние, въ речта на Шивачова не намирамъ, че е направилъ нѣкакви погрѣшки, докѣтъ г-нѣ Вълчевъ, тѣй да кажа, всякога отъ напредъ есконтирва съгласието на Нар. Събрание, и послѣ когато се гласува показва се противния резултатъ. Всеки е свободенъ въ своитѣ убѣждения и не трѣбва да се обвинява. За това да се избере коммисия, само за смѣткитѣ на «Строителното Отдѣление», а другитѣ двѣ коммисии да оставимъ за по-послѣ. Най-сетнѣ можемъ да опълномощимъ М-ството да повика нѣколко разни чиновници и да щудира съ тѣхъ наедно, и когато се свикаме ние, да ни се представи готова работа; тѣй щото да се улесни работата на Нар. Събрание и цѣльта ще бѣде постигната.

Манафовъ: Именно горѣ-долу ще приповтори думитѣ на г-на Аннева, тѣй като правителството нѣма приготвено нищо, и не трѣба да избираме хора за нѣща, които нѣмаме. Отъ друга страна ще забѣлѣжа на г-на М-ра на Просвѣщеніето, който каза: «много баби килаво дѣте»; азъ ще му кажа, че има примѣри, които сж изживѣли врѣмето си и тозъ примѣръ, който той ни приведе е изживѣлъ врѣмето си; но може да го е намѣрилъ при стола между старитѣ книги и сега му е дошло врѣмето да ни го представи. А имаме твърдѣ добри примѣри, че отъ «много глави много умъ», и до дѣто сжществува свѣта, ще сжществува и тозъ примѣръ.

М-ръ Цанковъ: Нѣкой отъ предговорившитѣ казватъ, че нѣмало нищо готово. Азъ Ви увѣрявамъ, че подирѣ 5 дена — то и сега има готово, стига коммисията да засѣдава — ще има много нѣща приготвени. А пакъ бюджета нѣма да се забави, защото бюджета състои отъ нѣколко части на всеко министерство и министритѣ ще иматъ готово, по малко да дадѣтъ на коммисията, тѣй щото ти полѣсно да обсъди работата а не отъ еднажъ. Защото забѣлѣжете, че Нар. Събрание желае да направи едно преобразование въ бюджета; за да стане това, трѣба да има една коммисия, която по-много врѣме да го обсъжда, и за това именно, Министерството настоява. Да. И забѣлѣжете добръ, че отзарана когато рѣшавахме да дойдемъ на 1-ий декемврий имало се е предъ видъ горнето, и за да можете да си отидите, трѣба съгласието и на правителството. Азъ Ви казвамъ, че до когато не се рѣши въпроса за коммисията, не се рѣшава и другий въпросъ.

Вълчевъ! Това, което щеж да кажж, изказа се отъ г. М-ра Цанкова.

(Председателското мѣсто заема Ив. Симеоновъ.)

Грековъ: Г-да представители! Идж на трибуната не защото въпроса е важенъ; но понеже съмъ председателъ, неможж да говоря отъ председателското мѣсто. Азъ наистина ми е чудно, какъ това Н. Събрание, което до сега показва толкозъ добра воля и толкозъ усърдие за изпълнението на своята обязанность, какъ въ този случай, въ такъвъ въпросъ, въ който наистина вѣрвамъ, че не се съгледватъ никакви задни мисли, нито отъ едната, нито отъ другата страна, не положи повече добра воля за да разбере, че тукъ, ако се предлага да се избере комисия, предлага се само да се улѣсни работата, и всичкитъ доводи, които се представиха противъ избиранieto на комисията, азъ ги намирамъ за безосновни и за такива, които незаслужаватъ ни най-малко да ни спржтъ отъ изпълнението на едно добро дѣло.

Въ доводитъ се казваше, че Народното Събрание неможж сега да избере една комисия, защото имало много хора, които ще си иджтъ. Добрѣ, ако има много хора, които ще си иджтъ, ами нѣма ли и много, които ще останатъ! И между онѣзи, които ще си отиджтъ, може да има мнозина, които можжтъ да доджтъ 15—20 деня преди Народ. Събрание да започне изново да засѣдава и да свършатъ работата. Втори доводъ се каза, че Министерствата нѣмали готови бюджетитъ си. Това нѣщо може да е истина господа, но Министерствата ако знажтъ, че нѣматъ готови бюджети, знаемъ отъ друга страна, че работжтъ за да направжтъ бюджетитъ си; и ако тѣ подиръ 15—20 дена можжтъ да приготвжтъ бюджетитъ си и ги представжтъ на комисията, а тя не бжде тукъ, какво ще стане? Ще стоятъ бюджетитъ още единъ мѣсецъ и половина въ чантитъ на министритъ, за да дойде Нар. Събрание да му се подложатъ на разгледжвание. Не е ли това чиста загуба на врѣме и не трѣба ли да се земе предъ видъ, че ако се избератъ комисии, това врѣме може да се употрѣби въ полза? Защото недѣйите забравя, че до сега, колкото пжти се е разгледжвалъ бюджета, разгледжвалъ се е презъ купъ за грошъ. Помня, че и миналата година, бюджета ни се внесе мѣсецъ напредъ — непомня добрѣ, но въ всеки случай мѣсецъ напредъ — въ протоколитъ може да се направи справка за това и да се види, и най-сетнѣ дадохме го на комисия, да го разгледжва; но понеже имажме частни засѣдания, комисията неможа да го разгледжва както трѣба и дойдоха тукъ комисаритъ предъ Народното Събрание, единъ думаше едно, другъ друго, единъ приелъ 1200, другъ 1500; и тѣй нѣ-

маше нито докладъ като хората, нито нищо. Азъ мисля, че бюджетъ да се разгледжва така, то е да несъзнаваме това, което ни предлѣжи най-много. Сжщото нѣщо ще кажа за сичкитъ бюджети, които сж се разгледжвали до сега отъ Н. Събрание, т. е. разгледжвали сж се съвършенно повърхностно и нито единъ пжтъ народнитъ представители не сж имали случай да вникнжтъ въ сичкий механизъмъ на бюджета и да си съставжтъ точно понятие за доходитъ и разносжитъ на държавата.

Да се разгледжва бюджетъ г-да представители, не е само да се рѣши, че на този чиновникъ ще плащаме толкова на онзи толкова, или тукъ да свалиме толкозъ, тамъ да прибавимъ толкозъ и пр. не, за да се разгледжва бюджетъ отъ едно Нар. Събрание, то е да се направи всичкий организъмъ, както на приходитъ, така и на разносжитъ на държавата. Тукъ г-да представители при разгледжванието на бюджета се обещаватъ и всичкитъ въпроси, които се отнасятъ до финанситъ и до политическата икономия на страната. Тѣ можжтъ да си иматъ мѣстото тукъ. — и тукъ трѣба да се подигатъ. Тукъ може да се подигне въпроса: защо у насъ извѣстни данѣци не можжтъ да се събиратъ у врѣме; защо други данѣци тѣжжтъ повече на населението и какъ можжтъ да се преправжтъ. Относително до разносжитъ ще кажж, че има напр. такива, които сж съвършенно безполѣзни. За да се изучатъ сичкитъ тѣзи нѣща, трѣба комисията да засѣдава и да засѣдава дълго врѣме. Комисията нѣма нужда за освѣтление отъ депутатитъ и азъ мисля, че депутатитъ нѣма да знажтъ повече отъ комисаритъ, но иматъ нужда отъ освѣтлението на министритъ, които постоянно сж заняти съ тѣзи въпроси и които, всеки признава, много по-добрѣ разбиратъ работитъ отъ колкото депутатитъ. Следователно, нужно е да засѣдава тукъ комисията, когато нѣма Нар. Събрание, защото и министритъ тогава иматъ повече свободно врѣме да ѣ даватъ свѣдѣния и даже да засѣдаватъ съ нея. А какво става съ една комисия, която работи когато и Народно Събрание засѣдава? — Министритъ тогава иматъ работа въ засѣданията на Събранието; знаете, че всеки день иматъ запитвания, трѣба да даватъ обяснения върху разни въпроси и законопроекти, при разискванието на които тѣхното присжствие е необходимо нужно. Ние като излѣземъ отъ Нар. Събрание, нашето врѣме е почти свободно, но министритъ иматъ управления на главитъ си, не можжтъ да затварятъ сичкитъ врата на разнитъ управления и отдѣли и само да ходятъ отъ комисията въ Събранието и отъ Събранието въ комисията. Тѣмъ трѣбва врѣме да разгледжватъ и други работи. Следователно, една

коммисия, която заседава въ отсъствието на Нар. Събрание ще бжде по полъзна, защото министритъ по лъсно ще до- хаждатъ при нея, и ще ѝ даватъ нуждитъ свѣдѣния. Дѣто ще каже, отъ тази точка зрѣния, тази коммисия ще бжде много по-полъзна, защото самитъ комисари, които ще я съставляватъ, ще иматъ повече врѣме и самитъ министри ще могатъ да отиватъ съ по голѣма лъснотия да даватъ потрѣбнитъ освѣтления. Азъ мисля, че Нар. Събрание трѣба да избере коммисия и да я натовари съ изучаването на бюджета и специално съ това изучаване, и да постанови още отъ сега, че трѣба да направи писменъ докладъ, да го напечата и раздаде на представителитъ съгласно правилника. Защото до сега нито еднажъ сме имали печатанъ докладъ върху бюджета.

Вие ще се съгласите съ мене, че ако има въпросъ, който трѣба да привлече представителитъ да обърнатъ най-сериозно внимание върху него, той е бюджета, защото парата е жилата на бюджета, жилата на народа. Единъ народъ, който иска да нареди добръ финансовата си страна; единъ народъ, който не знае отъ дѣ зема и кждѣ дава, който не знае какви сж неговитъ финансови сили и който не си е направилъ смѣтнитъ добръ, ще дойде единъ день да дава повече отъ колкото зема, и той е единъ народъ, който отива къмъ падане.

Примѣритъ сж предъ очитъ ни и не трѣба доказателства. Слѣдователно, трѣба да се избере една коммисия сега и да поискате, тя да представи писменъ докладъ. Сега тази коммисия избрана, може да разгледва и други въпроси. Много законопроекта има готови и може да се произнесе върху нѣкои измѣнения, които ще станатъ по конституцията, да изработи единъ законопроектъ, който ще се представи на Великото Народно Събрание. Защото тази коммисия, ако си направи единъ законопроектъ, може да го представи, тѣй като тя състои отъ 10—12 лица, щото едни ако си отидатъ, други нѣкои ще останатъ, а има мнозина, които може да се завърнатъ по-рано; каза се още, какъ можала да заседава коммисията, когато нѣма Събрание тукъ. Г-да! Коммисиитъ може да заседаватъ не само когато Народ. Събрание зима ваканция, но тѣ заседаватъ и по между двѣ сесии на Н. Събрание. Земете, г-да представители, нѣкои вѣстници, въ които се излагатъ работитъ на Нар. Събрания и ще видите, че има коммисии, които заседавали по-между двѣ сесии на едно Нар. Събрание. Членоветъ на тѣзи коммисии ходятъ въ Народ. Събрание, защото по другитъ мѣста има нарочни сали, гдѣто се събиратъ секциитъ, занимаватъ се съ въпроси, приготвяватъ доклади, и когато дойде Нар.

Събрание, зиматъ и внасятъ докладитъ. Сега питамъ Ви, защо казвате, че не щемъ да изберемъ коммисия, когато нѣма Събрание. Азъ казвамъ, че това става на всегждѣ. И може много добръ да се избере коммисия, която да работи въ отсъствието на Събрание. Но нека погледнемъ на въпроса, да ли е това по-практично, да ли Нар. Събрание ще спечели съ това нѣщо, т. е. ако се избере коммисия, или да ли ще спечели, ако не се избере. Нар. Събрание каза, че ще се събере на 1 Декемврий, ако правителството се съгласи. На 1 Декемврий, като се събере и като не избере сега никаква коммисия, какво има да прави? Тогава да дойдемъ, да си къретосами ржцѣтъ тукъ и да не правимъ нищо. Ако това до сега се е правило, не трѣба да се прави и сега; защото има работи да се вършатъ и Нар. Събрание не трѣба да губи врѣмето си напрасно. Кога ще се внесе бюджета тукъ, подиръ колко врѣме? (Гласъ: подиръ 15 деня). Тогава въ продължение на 15 деня какво ще прави Нар. Събрание? (Шивачовъ: има много работи). Нар. Събрание ще си губи врѣмето и ще слуша предложенията на г. Шивачова или други нѣкой, които не сж друго нищо, освѣнъ да се губи врѣме, (Шивачовъ: не е истина) значи „испразновать из пушого у порозное“, изъ онова, въ което нѣма нищо, ще налива, дѣто е празно. Значи, ще загубимъ една или двѣ недѣли. За това въ предложението на правителството нѣма нищо, което е противно на общеприетия обичай или правилника, а освѣнъ това е много практично и полезно, и напълно съмъ убѣденъ, като помислимъ, че има различни въпроси, ще дойдемъ до едно заключение, че трѣба да се избере коммисия, защото съ това ще се икономиса много врѣме, ще се направи работа по-полезна и по-добра, и ще се представи на Нар. Събрание нѣщо по-обмислено и по-добръ уредено. До сега, всекога не е било обмислено и добръ уредено, и послѣ като се представи бюджета казва се, защо на единъ чиновникъ не е 1.200 л., а 1500? Това не е бюджетъ. Бюджета е едно цѣло, което трѣба да се организира добръ, въ който трѣба добръ да се еквилибриратъ доходитъ съ расходитъ, въ който не се допуша да има, нито една пара по-малко или по-вече.

Г-да представители! Ако вземемъ нашия бюджетъ, ний не знаемъ, какво постъпва въ нашата каса. Азъ чувамъ, че въ М-вото на Финанситъ има свѣдѣния, че има 10 до 15 милиона недобори; а кой е изучилъ това нѣщо? Вий като народни представители изучили ли сте защо става това? Бюджетарната коммисия трѣбва да изучи тия нѣща и да ги представи на васъ приготвени и изучени, за да можете да знаете защо става това въ нашата страна, и да потърсите цѣръ

да се помогне на това зло. Така разбирамъ азъ бюджета и така трѣбва да го разбирате и виѣ, ако искате да направите нѣщо добро и полезно на страната. За това, ако не изберете коммисия, то ще се изгуби врѣмето нафиле. Инакъ не може да се направи бюджета, както трѣбва, и ний ще рѣшаваме, все както до сега бюджета за 10 или 15 дена, безъ да може да се постигне онзи резултатъ, който можеше да се постигне, ако се избере сега една коммисия (Гласове на 10 минути отидихъ).

Шивачовъ: Наистина за голѣмо съжаление виждамъ, че нѣкои г-да на мѣсто да представятъ мотиви говорятъ такива нѣща, както господинъ Грековъ, азъ мисля, че даже е неумѣстно, да се казва, че единъ ораторъ давалъ отъ пусто въ порожно; защото всѣкой представителъ е свободенъ да направи предложение, както иска и не е задълженъ да слуша само това, което казва г-нъ Грековъ. Да ли бжде умѣстно или не, това е другъ въпросъ, за който нѣма да говоря. За това намѣсто г-нъ предговорившия да представи мотивитъ за да подкрѣпи предложението на М-вото, той намира изходенъ пунктъ на това. Главенъ мотивъ е този, че безъ лица никоя коммисия нетрѣбва да се избира, а ний нѣмаме тѣзи лица. Едва ще имаме за една коммисия за Общитѣ Сгради. Ако би г-нъ предговорившия желалъ щото нѣкои лица, които нѣматъ работа да си останатъ тукъ и да съставятъ коммисия, но може би Нар. Събрание не желалъ да избере такива лица. Убѣденъ съмъ, че Нар. Събрание желалъ да избере лица, които не ще могатъ да останатъ тукъ. (Гласове: не се знае). Знае се, защото въ частно Събрание се е вече питала. (Председателъ: моля тишина). Азъ мисля, че сж убѣдени всички, че онова, което се искава тукъ въ полза на предложението на правителството, не е нищо друго, освѣнъ да се губи врѣме, и мисля, че е преждеврѣменно и не трѣбва да се избере коммисия до първий декемврий? (Гласове: отидихъ).

Председателъ: Давамъ отидихъ на 10 минути.

(Послѣ распускъ).

Председателъ: Засѣданието се открива отъ ново.

(Председателското мѣсто заема подпред. Ив. Симеоновъ).

М-ръ Цанковъ: М-вото си оттегля предложението за избора на коммисия, съ условие, че Нар. Събрание ще се отвори на 10 ноемврий тѣй щото всичкитъ депутати въ този день да се намѣратъ тука; а, ако не могатъ се захвана дѣлата тогазъ, то правителството ще мисли, че работата остава назадъ, и че Нар. Събрание не си държи думата. (Едни гласове: съгласни; други — не).

Прѣдседателъ: Ще туря на гласоподавание. Г-нъ М-ра си оттегля предложението съ условие, че Нар. Събрание на 10 ноемврий ще се събере тукъ. Който го приема да си дигне ржката (Болшинство). Слѣдвателно на 10 ноемврий ще се открие Нар. Събрание; сега иде на дневенъ редъ избора на една коммисия за преглѣждане смѣткитъ на бившето строително огдѣление при М-рството на Вжтр. Дѣла.

М-ръ Икономовъ: Азъ имамъ честта и тая заранъ да кажа, че въ М-вото на Общ. Сгради има нѣкои работи наистина побъргани още отъ онова врѣме, когато огдѣлението бѣше подъ М-рство на Вжтр. Дѣла; тѣ колкото повече се продължаватъ, толкозъ се усложняватъ и азъ молахъ да се положи въ дѣйствието рѣшението на Нар. Събрание отъ мин. год. т. е. да се назначатъ 2 лица отъ Нар. Събрание, лица съ независимъ характеръ, които, заедно съ нѣкои чиновници отъ М-вото на Общ. Сгради и М-вото на Финанситъ да съставятъ една коммисия, която да тури край на тѣзи смѣтки.

Шивачовъ: Азъ мисля, че Народ. Събрание рѣши, да има коммисия отъ 3 лица и тази коммисия, за голѣмо съжаление, не може да си изпълни обязанността по едни или други причини. Тѣзи г-да, които бѣха избрани тогава въ коммисията, трѣба да заяватъ сега приематъ ли, или не да бждатъ членове на тази коммисия и освѣнъ това трѣбва да се добавятъ още 2 члена. Азъ желая, да чуя отъ тѣзи г-да, да обяватъ тукъ категорически, дали ще изпълнятъ своитѣ обязанности, или не.

Буровъ: Азъ като членъ на тази коммисия, която споменѣна г-нъ Шивачовъ, ще моля г-да представителитъ да ме освободятъ, защото имамъ причини, които не ми позволяватъ да присѣтствувамъ.

М-ръ Икономовъ: Г-нъ Шивачовъ предлага 5 души, но азъ мисля, че толкова сж излишни, защото ще има и чиновници отъ М-ството на Общитѣ Сгради и отъ М-ството на Финанситъ въ тази коммисия; за това ако туримъ 5 души отъ Нар. Събрание, ще станатъ твърдѣ много, и може би ще повлиянятъ на протакане на работата. За да се дойде по-скоро къмъ едно по-приятно разрѣшение на работата, нека бждатъ отъ Н. Събрание 2 или 3 лица; но да бждатъ хора избрани и съ независимъ характеръ. Ако ли не бждатъ толкозъ независими, то може да повлиянятъ да се протака работата.

Вълчевъ: Г-да представители! Както ви е извѣстно въ миналата сесия Нар. Събрание е назначило една коммисия и едни отъ членоветъ на тази коммисия казватъ, че си давали оставката, а други искали да се освободятъ и т. на тат. г-нъ М-ръ на Общитѣ Сгради казва, че тая коммисия трѣбвало

да се допълни, че трѣбало да влѣзнятъ още хора съ независимъ характеръ, че трѣбало хора специалисти, и не знамъ още що си Нар. Събрание бѣ назначило миналата сесия такава комисия, предъ видъ на това, че е имало много работи заплетени, които трѣбало да се разгледатъ, и за това се бѣше и назначила; но слѣдъ отиванieto на Нар. Събрание, като тази комисия не се събрала, Министерский Съвѣтъ понеже не е искалъ да се губи врѣме, и да оставатъ тия нередовности или тия незаконно-извършени работи да се протакатъ и да стоятъ така не обяснени дълго врѣме, Министерский съвѣтъ, казвамъ, назначилъ една комисия и въ нея сж зели участие нѣкои отъ нашитѣ чиновници, хора съ независимъ характеръ. (Единъ гласъ: Не е истина!) Можъ да кажа, че тамъ сж зели участие и лица отъ М-рството на Общитѣ Сгради, които тамъ служатъ, именно инженеръ Вержесновски и другъ единъ инженеръ г-нъ Савва Дмитриевичъ. Тия г-да комисари въ тая комисия сж се заели съ въпроса много сериозно и сж добръ изслѣждали работитѣ, както по-добръ не може и да бжде. (Гласъ: това е истина!) И азъ отъ тия протоколи, които тѣ сж съставили и напечатали се въхползувахъ и направихъ 12 запитвания къмъ М-рството на Общитѣ Сгради; и на тия въпроси на мѣсто да ми се отговори, днесъ дохождатъ та казатъ, че трѣба нова комисия. Азъ не зная какво ще направимъ ако тѣй протакати работитѣ? Когато нередовнитѣ сж доказани, когато сж признати съ рѣшение отъ Министерский Съвѣтъ за такива, и когато тая комисия е ходила на мѣстото и е разгледала и открила всичко, което е тамъ изложено, то азъ не зная каква нужда има и за що да се избира нова комисия отъ нови лица, която отъ ново да провѣрва? Това, г-да е работа излишна работа само да се протака врѣме; за това именно казвамъ, че не може и не трѣбе да се зима ново рѣшение за изборъ на нова комисия. (Гласове: Съгласни).

Предсѣдатель: Моля г на Вълчева на предмѣта, иначе ще му отнема думата.

Вълчевъ: Това е единъ въпросъ, за който не може да ми се огнеме думата. Азъ ще укажа, че има въ протоколитѣ рѣшение отъ М-рския Съвѣтъ и е казано ясно, че г-нъ Хаджиеновъ е надзелъ 112,000 л. и други още съ по нѣколко стотини хиляди левове.

Предсѣдатель: (Прѣкъсва го). Говорете върху въпроса, г-нъ М-ръ ще Ви отговори.

Вълчевъ: (Съ по-високъ гласъ). Недѣйте ма прекъсва азъ имамъ право да говоря, щж повторж да кажж че азъ направихъ едно запитвание и, на мѣсто да ми се даде отговоръ . . .

(Гласове: Нѣмаме довѣрие въ тази комисия. Други гласове: Да продължава. Имаме довѣрие). Азъ ще свърша, и който иска нека докаже противното. За допълнение щж повторж да кажа, че въ тия протоколи господа, работитѣ сж обяснени така, щото и едно дѣте ако да ги преглѣда, и то ще се убѣди. Азъ преглѣдахъ тия работи една по една; и въ самото дѣло намѣрихъ бумаги, отъ които се вижда, че е зета една работа, за 20,000 лева, а излѣзла на 1,700,000 лева. За това когато е направила комисията такива изслѣждания, (Гласове: Тя не е отъ насъ) то, защо да не се отговори на това-кото запитвахъ за да се даде освѣтление върху тѣзи работи? Това сж милиони г-да, не е играчка и трѣба частъ по-скоро да се успокоятъ духоветѣ. Тукъ се касае за нашето съкровище — държавната пара, която всегди отъ насъ трѣба да пази като нѣщо свѣто. Азъ не глѣдамъ съ добро око да се назначава нова комисия, защото комисаритѣ — чиновници, които служатъ при М-рството на Финанситѣ и при М-рството на Общитѣ Сгради, сж хора честни и сж се постарали да извадатъ всичкитѣ подробности на явѣ, въ това отношение, за което на мѣсто да се зематъ мѣрки за да се осигури нашето съкровище, избиратъ се сега нови комисии, което неможъ да разберж. Азъ обръщамъ сериозното ви внимание върху тия протоколи; защото тамъ има такива нѣща, които нѣматъ нужда да се испитватъ повторно. Ако имаме желание испитаната истина, да я направимъ не истина, тогава нека назначимъ нова комисия. Но тукъ има работи вече изслѣждани и преостава само да се зематъ мѣрки да се изпълнятъ тѣзи рѣшения, защото сж станали отъ М-рския Съвѣтъ, за който неможе да се каже, че не е вършилъ съвѣстно работата си, за това да помолимъ М-ството на Общ. Сгради да земе въ сериозно внимание онова, което е направила назначената комисия, и като земе прѣдъ видъ всичкитѣ открити незаконности, да земе мѣрки такива, щото незаконнитѣ контракти на Спиридонова и Хаджиенова да се унищожатъ и надзетитѣ отъ тѣхъ пари да се зематъ назадъ. (Гласове: Съгласни).

М-ръ Икономовъ: Защо да се сърдимъ, нѣ да си говоримъ по-мирно за тѣзи работи. Г-нъ предговоривший не разбира, че има разлика между комисия на Народното Събрание и комисия на Министерский Съвѣтъ. Народното Събрание избра една комисия, нѣ не знаемъ по какви причини тя не е разгледала работитѣ; нѣ за това нѣма да говоря, а преминувамъ къмъ това, което каза предговоривший, че комисията назначена отъ М-стерский Съвѣтъ е изучила много добръ работитѣ; че всичко било свършено, и че

трѣбало да се изпълни. Нѣ азъ ще ви прочетъ пунктъ третий отъ нейнитѣ заключения. (Чете го):

Слѣдователно самата коммисия припознава, че нейнитѣ изслѣдвания не сж окончателни, и че не била компетентна за всичкитѣ работи. Сега виждате може ли да се приведатъ въ изпълнение рѣшенията на тази коммисия, а негова милостъ казва, че азъ съмъ вършилъ нѣщо противно. За да могатъ да се приведатъ тѣзи работи въ изпълнение, ний сме длъжни да се обърнемъ до съдилищата. Но питамъ ви, какъ ще се обърнемъ къмъ съдилището или до други компетентни хора, когато коммисиата казва, че нейнитѣ рѣшения не сж окончателни. Азъ искамъ инди да изслѣдва работата една коммисия компетентна, и тогава нейнитѣ рѣшения да приемемъ за окончателни, и да постъпимъ както Министерский Сѣвътъ види за най-нуждно. Колкото за това, че не съмъ отговорилъ на това запитване, азъ наистина не бѣхъ отговорилъ, понеже една коммисия работи 5 мѣсеца и сама искава недоумѣние върхъ изслѣдванята си. И така никадѣ нѣма положителенъ отговоръ. Пита г. предговорившии, защо единъ контрактъ минува на друго име; азъ на това не намирамъ отговоръ въ книгитѣ. Той пита, защо отъ двадесетъ хиляди лева се вѣскачва на единъ милионъ една извѣстна работа? Самата коммисия не намира отговоръ. За това ний искаме сега да се избере една коммисия, за да се освѣтлятъ работитѣ както трѣбва и да се освѣтлимъ и ни. (Гласове: съгласни!)

Д-ръ Цачевъ: Азъ искамъ да кажа сега нѣколко думи, за да успокоя г-на Вълчева. До колкото познавамъ г-да представители, тѣзи хора сж независими и нѣма да онеправдаятъ никого. За това нека бжде г-нъ Вълчевъ по-спокоенъ, защото ние имаме пълно довѣрие въ безпристрастието и справедливостта на г-да представителитѣ. И до когато г-да представителитѣ не се увѣрятъ въ тази работа, и не се състави една коммисия отъ Народното Сѣбрание, която да прегледа работитѣ хладнокрѣвно и справедливо, до тогава нѣма да се произнесемъ и не трѣба да се произнесемъ, като народни представители. Ний трѣба да се освѣтлимъ върхъ въпроса, защото коммисиата, която бѣше съставена отъ Министерский Сѣвътъ, е съставена по-послѣ отъ коммисиата избрана отъ Народното Сѣбрание. Министерский Сѣвътъ знаеше твърдѣ добръ, че имаше коммисия отъ Народното Сѣбрание съставена, да преглѣда не само работитѣ отъ г-на Хаджиенова, но и на всичкитѣ предприемачи, и да укаже на Народното Сѣбрание нередовноститѣ. А тукъ г-нъ Вълчевъ се улови като слѣпецъ за тояга, (Вълчевъ: моля ви се.) защото не говори за другиго освѣнъ за Хаджиенова.

(Предсѣдателъ: на предмѣта). Азъ до колкото познавамъ работитѣ на Строител. Отдѣление, както и самитѣ г. тогавашни Министри, като се натовариха да отговорятъ за тая работа, казва, че има нередовности въ Строителното Отдѣление, но не само до контракта съ г-на Хаджиенова, а почти съ всичкитѣ предприемачи, които сж имали работа съ Строителното Отдѣление. Ний знаемъ Петровски за колко е полагалъ гаранция, и колко работа е свършилъ на шосетата презъ които минахъ. Тѣзи работини ги знаемъ, г-нъ Вълчевъ! Азъ ще кажа, че до когато не се освѣтлимъ върхъ тѣхъ посрѣдствомъ една безпристрастна коммисия, а не като тази, избрана отъ Македонци и пр. (Гласове: на предмѣта).

Предсѣдателъ: На предмѣта.

Сукнаровъ: Да си земе думата «Македонци» на задъ.

Предсѣдателъ: Бждете спокойни.

Шивачовъ: Не желае да я земе назадъ.

Предсѣдателъ: Моля тишина.

М-ръ Цанковъ (Захваща да говори. Шумъ. (Гласове: Да си отгѣгли думата назадъ, инакъ ний не можемъ да за сѣдавами тукъ.)

Д-ръ Цачевъ: Добръ, азъ я оттеглявамъ.

М-ръ Цанковъ: Г-нъ Вълчевъ предложи тукъ на народнитѣ представители, щото министерството да земе въ внимание протоколитѣ и рѣшенията, които направила коммисиата съставена отъ предишни министерский сѣвътъ. На това ще отговаря, че ако да ги земе въ внимание, то сегашний министерский сѣвътъ трѣба да ги представи на Народното Сѣбрание. Въ министерский сѣвътъ, бждете извѣстни, г-да представители, че въ министерский сѣвътъ именно рѣшихме ний, че не можемъ да земемъ отговорностъ за тѣзи протоколи. Именно за това министерский сѣвътъ е помолилъ компетентний Министръ да изучи тѣзи протоколи добръ, като ги взема за основа, наистина ли сж съставени тѣй както трѣба. И за това, тази коммисия ще ги изуча заедно съ компетентни лица отъ М-ството на Общитѣ Сгради и М-ството на Финанситѣ, и като се увѣри г-нъ М-стръ на Общитѣ Сгради, че наистина сж такива, вече тогава министерский сѣвътъ ще има честъ да ги представи на народнитѣ представители. За това напразно е сега да се говори върхъ тѣзи протоколи, когато министерский сѣвътъ не ги предлага на Народното Сѣбрание. Министерский сѣвътъ види, че не може да приеме заключенията на тази коммисия, до когато самъ не се освѣтли по-добръ. И както казахъ, щомъ се освѣтли министерский сѣвътъ, той ще предложи работата на Народното Сѣбрание. Нар. Сѣбрание подиръ ще види, ще

ли да ги приеме за основа, и да направи своето заключение. А за сега не може да ги земе за основа, когато министерският съвет не ги предлага.

Председател: Желас ли Нар. Събрание да се говори още? (Гласове: Не желас).

Манафовъ: Азъ мисля, че Вий може да си припомните, че това запитване, за тази комисия, именно стана отъ мене, въ миналата сесия. Азъ подигнахъ въпроса за тия нередности и беззакония, които се извършиха въ М-ството на Общитъ Сгради, и тия сж много нагледни и позорни, тия сж отвращаеми, и когато човекъ мине по тия патища, то глѣда българскитъ левчета, потѣта и труда на народа, какъ сж се прахосвали на лѣво и на право безъ милостъ. Азъ казвамъ, че тогазъ отъ моето запитване проистече дълга и широка история, която се продължава и до сега. Отъ моето запитване, Нар. Събрание дойде до заключение, да се състави една комисия, която подробно да изучи: да ли наистина това, което се говори и което се вижда на очи е тъй. Нар. Събрание като видѣ това за умѣстно, прие и избра тази комисия, за да се ознакоми съ работитъ и да докладва на Нар. Събрание и да покаже всички тѣзи грозотии, които могатъ да се видятъ въ това министерство. Но правителството като знаеше, че има тука една таквазъ комисия, която трѣбваше да се повика и да почне своитъ дѣйствия то какво послѣдва? Правителството събрало чиновници, може би които му уйдисовали, (Гласове: На предмета!) и тѣ предлагатъ единъ протоколъ, за който г-нъ Вълчевъ ни предлага, да го почитаме като евангелия. Азъ не виждамъ таково нѣщо. Тука има г-да, твърдѣ заинтересовани хора. Тука има хора, за които не щж да припомня, но можъ да начетж твърдѣ много личности, които просто на просто сж бъркали тази работа или тъй да кажж, търсили сж български медъ, и сжщитъ хора били сж голѣми лажници. (Веселостъ.) За това по мое мнѣние, и защото запитването е станало отъ мене на напредъ, азъ не можъ да се съглася, и вѣрвамъ, че и г-да представителитъ сж на сжщото мнѣние, че ний трѣба да поддържимъ първото си; и ако не приеме първата комисия да продължава работитъ, то да изберемъ друга комисия, която за напредъ да пристѣпни къмъ разгледжанието на тѣзи работи, за да покажеме на свѣта, че ни боли сърцето за българската лепта, за българскиятъ потъ и българскиятъ трудъ. Азъ не съмъ на мнѣние да се съгласимъ, да се земжтъ пакъ хора отъ чиновницитъ по министерствата, и тѣхъ пакъ да намѣсимъ, да стае едно «Арапъ сачи». Искамъ да се избере комисия само отъ Народнитъ Представители; и тази комисия, ако да има нужда отъ нѣкои съвѣтници или специалисти може

да ги прибере отъ М-ството, и М-ството въ всѣки случай ще оказва своето съдѣйствие. А тѣзи протоколи за мене сж просто една нула. (Одобряване.)

Л. Дужовъ: Азъ до колкото разбрахъ напредъ се допитвало Министерството, и Министерството каза, че не може да отговори и моли Нар. Събрание да избере една комисия. Колкото за миналото, азъ тогава още казахъ, че неможъ да дойдж, и се отказвамъ и вѣрвамъ, че Народно Събрание да ми не откаже това. — Г-нъ Вълчевъ настоява, че тѣзи протоколи били истина; г-да Анневъ и Цачевъ казватъ, че не били истина. Азъ неможъ да докажж първото, но неможъ и да се съглася, че не би имало въ тѣхъ парче истина. (Гласове: Не!) Имаше и напредъ протоколи който четохме тука; и тогава г-нъ Цачевъ въ доклада си оборяваше истината; и сега друга комисия състави протоколи и тѣхъ оборява. Азъ неможъ, освѣнъ да се съмнявамъ на неговото патриотическо сърце. (Шумъ: Да си земе думата назадъ!)

Председател: Моля Ви, доказанния не се допусчатъ.

Л. Дужовъ: Тука не е доказание! (Гласове: Не, доказание е!)

Азъ казвамъ, че се съмнявамъ на неговото патриотическо сърце. Тука нѣма никакво доказание; самитъ стенографически протоколи ще засвидѣтелствуватъ това. Той оборява протоколитъ на комисията, както тогазъ така и сега. Най-сетнѣ казвамъ тука, азъ не съмъ искалъ да докачамъ.

Министерството минала година видѣ за добръ, както и не бѣше задължено, да назначи една комисия, за да се освѣтли за тия работи. Въ тая комисия е избрало специалисти по тая частъ вѣроятно. Азъ ги не знаа, но никоѣ не е наложилъ това на Министерството, и тѣ сами познаваха такава потрѣба. Най-сетнѣ тии не се съмняваха въ тая комисия; ний може да се съмняваме като народни представители, защото не сж отъ насъ тѣзи хора. Остава да се съгласимъ съ Министерството на Общитъ Сгради, да назначи друга комисия, която да бжде повеча по тая работа. Ако да бждемъ ний или ако да бждатъ кои да сж отъ г. представителитъ, пакъ ще земжтъ инженери или подобни експерти, които познаватъ работата, които иматъ дипломъ въ ржката по тази частъ; а сами нѣма нищо да направятъ безъ онѣзи, които иматъ диплома, и на основание на тѣхното мнѣние ще представятъ доклада си. Истина ако да е комисията отъ Народ. Събрание, то ще имаме пълно довѣрие въ нея, но да неказваме, че онова, което сж направили нее вѣрно. Ако Н. Събрание желас да избере една комисия, азъ съмъ съгласенъ.

Но както иска и господинъ Буровъ, искамъ и азъ да се откажа отъ тая комисия, и азъ предлагамъ: нека има

добрина Нар. Събрание и насъ да освободи отъ тази длъжностъ. (Съгласие.)

Шивачовъ: Азъ мисля, че за всички упреки, които станаха, бѣше виновенъ самъ г-нъ Вълчевъ. Когато едно Нар. Събрание е избрало една комисия, за да провѣри тѣзи смѣтки и самъ Министерскій Съвѣтъ признава, че тѣзи протоколи не сж толкозъ окончателни и вѣрни: (Гласове: Вѣрни сж!) щомъ Н. Събрание нѣма довѣрие на тази комисия, слѣдователно за насъ не сж вѣрни. (Гласове: Вѣрни сж!) Азъ неказвамъ, че не сж вѣрни, но щомъ нѣмаме довѣрие на тази комисия, то може Нар. Събрание да прави каквото иска. Комисията отъ Нар. Събрание назначена може пакъ да вика лица отъ бившата комисия, стига само да се освѣтли и да достигне до желаемий резултатъ, да се издиржтъ злоупотребленията и да се докладва до Н. Събрание, за да се рѣши веднѣжъ този въпросъ. За излишно намѣрвамъ да се продължава това разискване, и ще помоля Народното Събрание, да избере една комисия състояща отъ 5 лица, която да разглѣда дѣлата на строителното отдѣление, и тя може същевременно да покаже и други 5 и 10 и 20 лица за съвѣщание, които да ѝ помогнатъ въ тази тѣжка и специална работа.

За това предлагамъ (Гласове: Ще се говори!) ако Н. Събрание е съгласно, то ще имамъ честь, да представя лица, които Нар. Събрание по явно гласоподаване ще избере. (Гласове: Послѣ!) Освѣнъ това ще прибавя, че врѣмето е вече късо, и имаме нѣколко въпроси, които трѣба да свършимъ. Днесъ рѣшихме, че трѣба утрѣ да си отидемъ, и нѣкои представители сж зели вече кола да си отиджтъ. За това поискахъ да свършимъ, и предлагамъ да се избере комисия отъ 5 лица.

Г. Геровъ: Г-да представители! Азъ глѣдамъ че г-нъ Вълчевъ се безпокои да се избере комисия за разглѣждане смѣтките на Общитѣ Сгради. И още г-нъ Вълчевъ до толкозъ даже се отпусна, гдѣто да каже, че онѣзи вънкашни лица повече имали довѣрие, отъ колкото лица избрани отъ народното представителство. (Гласове: Не е истина!) Но незная, да ли господинъ Вълчевъ знае, че преди тази комисия сж ставали нѣколко комисии, и Нар. Събрание като виждаше, че имало нѣкои смѣтки преглѣдани, за туй се произнесе, да се състави 3-членна комисия отъ народнитѣ представители, която може да привземе и други лица отъ Държав. Съвѣтъ, отъ Кассацията и отъ М-ството на Обществениитѣ сгради, и заедно съ тѣхъ да работи. Това стана миналий февруарий, и подиръ малко на 17-ий мартъ или на 27 мартъ, непомня добръ, виждаме, че Министерскій

Съвѣтъ постановилъ да избере една комисия отъ вънкашни лица, безъ да се отказало Нар. Събрание отъ това право. Незнаемъ коя е била причината, която е принудила Министерскій Съвѣтъ толкозъ бърже да отреди такава комисия.

Ако бѣше имало довѣрие Нар. Събрание въ тази комисия, то ще да земе още на онази комисия смѣтките, и нещеше да отреди друга комисия отъ Нар. Събрание. Но комисията отъ Нар. Събрание избрана се отказва, и както се види по нѣкои каприции се е отредила друга комисия, която, както се види отъ протоколитѣ само на двѣ личности преглѣдала смѣтките, а други личности, както онзи, който имаше 300 мостове, тука нефигуриратъ, атака и други работи. За това поддържамъ мнѣнието на г. Шивачова, щото да се избере комисия отъ 5 члена, и ако има нужда както каза г. Министръ на Общ. Сгради, тя може да поиска и отъ другитѣ М-ства специални по тази частъ лица, които да глѣджтъ работата; и само тогази може да се произнесе Нар. Събрание по тия смѣтки, защото на тая комисия Н. Събрание ще има довѣрие. Но за никоя друга комисия не може да се произнесемъ, която прави протоколи, които се отнасятъ до единия а не и до другия.

Председателъ: Трѣбва да се покажжтъ 10 лица, които да поддържатъ, че трѣбва да стане тайно гласоподаване. (Шумъ).

Г. Геровъ: Ако и да има за поддържане 10 лица, то азъ мисля, че ще се намѣрятъ, но съ това ще губимъ врѣме. Тука по-напредъ се предложи да бжде явно гласуване, и за това трѣба най-напредъ да се предложи, приема ли се явно, и послѣ, ако се неприеме, — приема ли се тайно гласуване. Първото предложение бѣше за явно гласуване.

М-ръ Стоиловъ: Азъ мисля, че върху въпроса за гласоподаване нито дума не може да има. Правилника въ чл. 20 казва: (Чете го). За това не може да се мѣси, че единъ предлагалъ по явно и другъ по тайно гласуване. Въпроса, какъ ще се гласува е независимъ въпросъ. Щомъ има 10 души, които искатъ тайно гласоподаване, то трѣба правилника да се приспособи, и не може да бжде явно, ако и да искалъ нѣкой другъ способъ гласуване. (Ржкоплѣскание отъ лѣво):

Анневъ: Азъ мисля, че побъркваме въпроса. По напредъ е имало комисия избрана, но тѣй като нѣкои си даватъ оставката, то намѣсто тѣхъ да се избератъ други, които да допълнятъ комисията, а не отъ ново да се избира. (Гласове: отъ ново!).

Г. Геровъ: Г-нъ М-ръ Стоиловъ каза, че 10 души, ако искатъ тайно; но тука има 30 души, гдѣто искатъ явно гласуване. (Гласове: Не е тѣй!).

Председателъ: Тръба споредъ правилника да постъпваме. (Гласове: Тъй е! Шумъ). Моля г-да квесторитѣ да разгледатъ бюлетинитѣ. За 5 минути одиѣхъ.

(Послѣ одиѣхъ).

Председателъ: Ще се чете списѣка на депутатитѣ и всѣки депутатъ, като си чуе името да доде да положи бюлетината си въ урната. (Депутатитѣ единъ по единъ занасятъ бюлетинитѣ си).

45 души сѣ гласували, моля г. квесторитѣ, да прочетатъ бюлетинитѣ. (Гласове: Нѣма ги квесторитѣ). Като ги нѣма то моля господина Помянова да доде. (Гласове: Приетъ). Не сѣ гласували: Г. г. М-ръ Начовичъ, Медовъ, Марко Балабановъ, Величко Х. Ангеловъ, Димитръ Станковъ и Анковъ. 55 души сѣ всички представители, 2-ма сѣ касирани, Соболевъ си далъ оставката и отежтствува Митрон. Симеонъ, значи излиза тѣкмо, че сѣ гласували 45 души. Резултата на гласуването е слѣдующия: Анневъ има 34 гласа, Таиръ ефенди 24, Бошнаковъ 26, Селвели 26 и Цачевъ 24. Тѣзи лица иматъ пълно вишегласие, защото 45 души сѣ гласували и се считатъ за избрани. Има и други: г-нъ Сукнаровъ съ 16 гласа, Вълчевъ 19, Я. Геровъ 16, Помяновъ 13, Батановски 12 и други нѣкои по два или 3 гласа. Ще каже, че Нар. Събрание е избрало за членове на комисията слѣдующитѣ лица: Анневъ, Таиръ ефенди, Бошнаковъ, Селвели и Д-ръ Цачевъ.

М-ръ Цанковъ: Защото, г-да представители, неизбежно е да ида сега на едно мѣсто, гдѣто ме викатъ, за туй моля запитването, които се отнася къмъ М-рскиятъ Съвѣтъ, да позволите сега да стане за нѣкой си Тричко Илиевъ. То е писано за Воен. М-рство, но азъ съмъ направилъ справка въ М-вото на Вжтрѣшнитѣ Дѣла и ще се чете, когато доде на дневенъ редъ, ще дамъ писменъ отговоръ. А колкото за г-нъ Списаревски, моля Нар. Събрание да го попита, отказва ли се отъ запитването, или не? Ако не се отказва, то да направи запитванията си сега; защото неизбежно е, както Ви казахъ, да отида до едно мѣсто.

Председателъ: Г-нъ Списаревски не присѣтствува. (Гласове: Нѣма Списаревски). Тогава да остави за другъ пикъ запитването си.

М-ръ Цанковъ: Но друго заседание не ще да имаме.

Шивачовъ: Азъ мисля, че г-нъ Списаревски, ако желае да направи запитване, трѣбаше да присѣтствува тука. (Списаревски дохожда).

Председателъ: По исканието на г-на М-ра председателя желае да знае, да ли ще направите запитването си сега.

Списаревски: То е готово, ще го прочита сега (чете):

ЗАПИТВАНІЕ

къмъ г-на Председателя на Министерскитъ Съвѣтъ.

На 17 того азъ направихъ къмъ Министерскитъ Съвѣтъ една интерпелация въ нѣколко точки, между които въ 6-й пунктъ се казваше слѣдующето:

Тая сессия отъ Народното Законодателно Събрание послѣдния ли ще бѣде или не?

М-рството въ своята си программа одобрена на 21 того отъ НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО излага на пространно своята бждушца дѣятелность. Обаче въ нея на зададеното отъ менъ питаніе, не се отговаря на право, при всичко, че г-нъ Президентъ М-стръ обѣща, че въ нея ще изложи всичко, за което се подаде интерпелацията ми. Въ нея наистина е казано: «Че подиръ, като настоящето Н. Събрание се произнесе върху бждѣщитѣ измѣненія въ конституцията, М-вото си поставя за длѣжность да се съобрази на пълно съ постановленията на това Събрание, касателно до свикването Велико Нар. Събрание, за обекждане на тия измѣненія; а въ сжщото време явява, че до свикването това Велико Нар. Събрание, то е рѣшено въ всѣкий случай да не остави управлението безъ контролъ и да свика обикновенното Нар. Събрание въ случаитѣ и по-реда опредѣленъ отъ самата възстановена конституція».

Но тѣй като отъ това не се удовлетворява ни най-малкото питаніе изложено въ 6-й пунктъ азъ се принуждавамъ да отправя повторително слѣдующето:

Тая сессия отъ Нар. Събрание послѣдния ли ще бѣде или не? и въ настоящата ли сессия Нар. Събрание ще се произнесе върху измѣненіето отъ конституцията указани въ Княжескиятъ манифестъ, отъ 6 того или не?

Представителъ на Варненското окръжие: Д. Списаревски.

М-ръ Цанковъ: Струва ми се, че въ Манифеста на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО отъ 6 Септемврий и въ Программата, която излизе отъ Министерството, на тия въпроси твърдѣ ясно се отговори. Още Народ. Събрание, въ отговора си на Тронната рѣчь, показало е и отговора на тия въпроси, като казва, че то се задѣлжава въ тая сессия, да се произнесе върху измѣненіята на конституцията, или да се произнесе върху неизмѣненіята на конституцията. Това нѣщо като направи Народ. Събрание, тогава се разбира отъ само себе си, че сесията му се прекратява. Щомъ се произнесе за измѣненіята или неизмѣненіята на конституцията, и мисията на това Събрание се свършва. Съ една дума моя отговоръ излиза отъ тия три акта: било отъ отговора на Нар. Събрание, било отъ Манифеста на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО било отъ Программата на Министерскитъ Съвѣтъ.

Шивачовъ: Отказвамъ се да говоря.

Списаревски: Именно азъ настоявамъ на тия 3 акта: тамъ е казано за Н. Събрание, не е казано нищо за сесията. За това да се опредѣли, да ли всичко като се свърши въ настоящата сесия, послѣ ще престане да дѣйствува Събранието.

М-ръ Цанковъ: Струва ми се, че както Вие сте подписали отговора на Тронната рѣчь, така и всички депутати, и всички го знаемъ, а именно: въ тая сесия ще се произнесе Народното Събрание върху измѣнението или неимѣнението на конституцията, и тогази, било въ единия или другия случай, мисията на туй Събрание се свършва.

Д-ръ Я. Геровъ: Като допълнение на думитъ на г-на Министра-Президента ще кажа, че щомъ Нар. Събрание въ тази сесия се произнесе върху измѣненіята, които има да претърпи конституцията, тогава и мисията на настоящето Народ. Събрание се свършва и мандата на представителитъ престава да съществува. (М-ръ Цанковъ: тѣй е).

Списаревски: Отъ даденитъ обяснения азъ се задоволихъ. (Гласове: исчерпано е!)

Шивачовъ: На дневенъ редъ, на това сега не му е врѣмето.

Предсѣдателъ: На дневенъ редъ е предложението на г-на Аннева: за важността на домашнитъ актове въ продажбитъ.

Анневъ: Г-да представители! Моето предложение, което ще имамъ честта да направя на Нар. Събрание, се отнася до важността на тѣй нареченитъ домашни актове, които сж ставали презъ послѣдно врѣме при продажбитъ; но тѣй като то трѣбва да се поддържа отъ $\frac{1}{4}$ представители, то азъ бихъ желалъ да зная, поддържа ли се; за това моля г-на предсѣдателя да попита Нар. Събрание.

Предсѣдателъ: Прочетете по-напредъ предложението си.

Анневъ: Преди да го прочета, нека ми бѣде позволено, да кажа нѣколко думи. Както е извѣстно на Нар. Събрание, отъ началото на нашето освобождение и до днесъ, сж ставали различни продажби, и по-голѣмата частъ отъ тѣхъ сж станали съ тѣй нареченитъ домашни актове, по разни причини. Отъ една страна, 224 статия отъ „Врѣменнитъ сѣдебни правила“, представяше нѣкои малки мѣжнотии, но освѣнъ него Кассацията бѣше направила едно постановление и испрати циркулярно, въ което се казваше, че окръжнитъ сѣдилища не трѣбва да даватъ никакво значение на тѣй нареченитъ домашни актове; съ това се осложни работата, и за това правя предложение на Нар. Събрание. Желая да чуя послѣ и възглаголетъ на г. М-ра на Правосъдието. При това има да приложамъ, че моето предложение се раздѣля на двѣ части. Първата частъ се отнесе до домашнитъ актове, а втората се отнася до смалението на митото, което (сѣжното

мито) тоже става често причина, щото продавачитъ да окжниватъ съ изваждане крѣпостни актове. (Чете предложението си:)

ПРЕДЛОЖЕНИЕ.

Предъ видъ на голѣмитъ мѣжнотии, които представлява у насъ съществуващата сѣдебна практика, относително до отчуждаването на недвижими имоти;

Предъ видъ на това обстоятелство, че въ послѣднитъ 3—4 години много продажби на недвижими имоти сж извършени отъ изселеното мюсюлманско население, а и до днесъ още купувачитъ не сж могли да влѣзатъ въ дѣйствиелно владѣние на купенитъ отъ тѣхъ имоти, поради строгото и нераціонално приложение отъ нашитъ сѣдилища на 524 ст. отъ „Врѣменнитъ сѣдебни правила“;

Предъ видъ на това обстоятелство, че съществуващата практика за отчуждаване на недвижими имоти дава поводъ на разни злоупотребления, и причинява значително вреда на материялнитъ интереси на гражданитъ, — предлагамъ:

I.

Да се прибави на ст. 524 отъ „Врѣменнитъ сѣдебни правила“ слѣдующата алинея:

«Извършената продажба на недвижимъ имотъ съ домашенъ актъ или устно съгласие, има тоже законна сила, ако тя се докаже предъ сѣда. На основание рѣшението, влѣзло въ законна сила, издава се крѣпостенъ актъ».

II.

Министра на Правосъдието да се распорѣди за намалението митото отъ 4% на 2%, като направи нуждната прибавка или измѣнение въ правилата за гербовия сборъ.

Свищовски представителъ: Д. Г. Анневъ.

Това сж двѣтъ части на моето предложение. Сега трѣбва да видимъ, да ли се то поддържа отъ изискуемото число представители.

М-ръ Д-ръ Стоиловъ: Предложението на г-на Аннева е дѣйствително доста важно. То се основава на една потрѣба отъ нашата сѣдебна практика, и същевременно въ него се докачатъ двѣ отъ основнитъ начала на правото. Домашнитъ актове отъ една страна сж контрактъ задължителенъ, а иска се да имъ се даде една сила, която не е предвидена въ закона. Зная отъ частни свѣдѣния, които съмъ получилъ, че има много злоупотребления по този предмѣтъ. Но въпроса е толкова важенъ, щото мисля, че Нар. Събрание би сторило много добръ, ако отложеше разгледването му, когато се събере вторий пѣтъ.

Д-ръ Помяновъ: Преди всичко, г-да представители, ще да кажа, че честитъ се считамъ, да поддържа днесъ едно предложение, прочетено тукъ отъ г-на Аннева, което даже, ако да не бѣше ставало отъ нѣкой другъ депутатъ, азъ мислѣхъ, ако не сега, когато и да е въ туй Нар. Събрание да го направя самъ; защото предложението, не само, че е отъ голѣма важностъ, но е основано на нашитѣ закони, които владѣятъ въ страната.

Какво се иска собствено отъ г-нъ предговорившия съ предложението, което ви стана извѣстно? То е въ три или четири реда изказано, и както иска г. Анневъ, да се приеме като приложение къмъ статия 524 отъ „Врѣменнитѣ съдебни правила“. Азъ нѣма да го чета, защото се вече прочете, но смисѣла му е този, че и домашнитѣ актове трѣбва да иматъ законна сила, и на основание на тия домашни записи, да може да се издава рѣшение, и послѣ на основание на това рѣшение, да могатъ да се снабдяватъ странитѣ съ крѣпостни актове. Туй е въ кѣси думи предложението, което е като приложение къмъ 524 ст. отъ „Врѣменнитѣ съдебни правила“. Сега да видимъ това предложение, което е собствено единъ законъ, да ли е съобразно съ нашитѣ дѣйствующи закони, или да ли е такова, щото да може да се приеме отъ Народното Събрание? Азъ ще кажа преди всичко, г-да представители, че това предложение е напълно съобразно съ дѣйствующитѣ у насъ закони.

Какво се иска тукъ? Искане се единъ контрактъ заключенъ между двѣ страни да се припознава и отъ сѣдилищата, да се даде отъ сѣдилищата на тоя контрактъ законна сила. Това противорѣчи ли на нашитѣ закони? Никакъ. А контракта, че е заключенъ съ цѣлъ да се изпълни, нѣма съмнение; защото контракта не е нищо, освѣнъ съгласие на двѣтѣ страни, (Гласове: Да!) и това изразено или устно или писмено. Прочее иска предговорившия да се припознае и отъ сѣдилищата онуй, което е припознано вече отъ странитѣ, или доказано въ сѣда. Той показва и мотиви за това, и между друго наведе, че отъ станалитѣ продажби има много, които сѣ станали не само устно, но и съ писмено съгласие; нѣ какво става съ тѣхъ? Онзи, който има въ джоба такова писмено съгласие, че му били продадени недвижими имуществва, отива въ сѣда, понеже другата страна не иска да изпълни задължението си, и иска защита, а нашитѣ сѣдилища — азъ не искамъ да кажа всички, защото имамъ почитание къмъ тѣхъ и има честни изключения отъ това правило — твърдѣ хладнокръвно, и тѣй да кажа иронически, казватъ на ищеца: имашъ право, но закона не ти позволява, твоя искъ се отхвърля, като неоснователенъ. Тия думи на-

шитѣ сѣдилища произнасятъ хладнокръвно, когато доде да се рѣшаватъ искове на основание на домашни записи. Защо, да е неоснователенъ тоя искъ, когато противната страна е заключила съ мене единъ контрактъ, и тя не отрича съществуването на тоя контрактъ, и защо да не може сѣда да припознае това съгласие, съ което е станала продажбата, и да издаде едно рѣшение, на основание на което да се издаде и крѣпостний актъ? Това не е противно и на статия 524, на която тѣй често се опиратъ нашитѣ сѣдилища за да поддържатъ това тѣхно отказване въ подобни претенции на ищитѣ. Щомъ противната страна не отказва, че съществува такова съгласие писмено или устно, и въ случай, че отказва азъ имамъ записъ или свидѣтели, съ които може да се докаже това, то защо сѣдилището да протезира каприцата на едната страна и да казва, че хубаво е всичко, нѣ нѣмате актъ крѣпостенъ, за това нѣмате и право. Азъ именно за това се отнесохъ до сѣда, за да се снабди чрезъ него съ крѣпостенъ актъ.

Сѣдѣтъ има право да накара противната страна, да изпълни онова задължение. Нѣ какво ще направи сѣдѣтъ, когато противната страна не ще? Нека си иска ищеца загубитѣ, всѣкакви обезщетения, всѣкакви вреди и пр., може нѣкой да ми възрази. Обаче, това не е така. Както е извѣстно, г-да представители, туй не е такова задължение, което да не може да се изпълни отъ противната страна, то не се отнася до ония облигации, на които съдържанието е *facere*, а се отнася до ония на които съдържанието е *«dare»*, това задължение, съ други думи, не зависи просто отъ волята на едната страна, да стане то или да не стане. Защото ако страната не ще да го изпълни т. е. ако тя нерачи да даде таkirъ въ сѣдилището, то Нотариуса на основание на рѣшението издадено отъ сѣда самъ ще снабди ищеца съ единъ владѣтеленъ или крѣпостенъ актъ. Друго е, ако бѣше това задължение такова, което просто да зависи отъ волята на противната страна, отъ волята на отвѣтника, който не иска да си изпълни задължението. Тогава разбира се сѣда не може другояче да постѣпи, освѣнъ да осѣди на обезщетение отвѣтната страна. Но въ нашия случай не е така. А кога би билъ противенъ случай? Тогава, когато н. пр. би станалъ слѣдующий искъ: Азъ съмъ се условилъ съ единъ живописецъ да ми направи една икона или образъ за 100 лева. Той не я е направилъ и азъ го тегля на сѣдѣ. Предъ сѣда, той не отказва условието, нѣ все пакъ нерачи да направи образа. Въ тоя случай сѣда не може да го осѣди да направи иконата непрѣменно, защото това пакъ зависи отъ неговата воля, сѣда не може да го хване на сила за рѣката и да го

накара да направи иконата. Това би било *non sens*, това е немислимо, невъзможно. Но не е така съзанимающий насъ случай. Тукъ сѣда може да накара отвѣтника да ме снабди съ крѣпостенъ актъ, и то по този начинъ: ако не ще отвѣтника да изпълни задълженията си, сѣдѣтъ ще издаде едно рѣшение, на основание на което ще се снабди съ актъ, защото такрира, може да застѣпи рѣшението. Щомъ отвѣтника не даде исповѣдъ, а тя, разбира се, не може да му се извади изъ устата, тогата ето, че рѣшението замѣства исповѣдта. Въ тоя случай както видите, не може да се каже, че се отнася до работи, които сѣдѣтъ не може на сила да накара едната страна да ги направи. Тая облигация не може да бѣде отъ рода на ония, които се отнасятъ до *fascere* (правене), а се отнася до *dare* (даване) и ако не се дава съ добро, зима се на сила чрезъ сѣдѣ.

Азъ казахъ, че не е противно това на съотвѣтствующитѣ у насъ закони и на добръ разбраната статия 524 отъ временнитѣ сѣдебни правила.

И за да докажа, че тукъ нѣма нарушение на тази статия, ще спомена, че всички контракти — както е познато — и отъ облигационното право, което имаме и въ Турскитѣ граждански закони, всички контракти казвамъ, ставатъ на основание на едно съгласие; щомъ съгласието е перфектно окончателно, и задължението трѣбва да се извърши. Така и тукъ: азъ имамъ отъ едного съгласие, че той ми е продалъ ливади или ниви, и послѣ не ще да се съобрази съ съгласието, не ще да ме снабди съ актъ. Защо не ще? Защото вѣроятно онова имущество, което продалъ на мене, станало по сѣжпо, защото другъ му дава по-вече. Трѣбва ли сѣдилището да покровителствува такива хора, които не искатъ да изпълнятъ задълженията си, по причина, че имали вигоди?

Такива сѣдилища не трѣба да се намиратъ въ България, нито пакъ закона трѣба да протегзира такива хора. Азъ, г-да представители, имамъ честта да кажа отъ практика, че частни лица, не само тукъ, но и въ много мѣста изъ България, сѣ просто изложени на прищевкитѣ на ония които иматъ въ ржката недвижими имущества, като се практикува у насъ тѣй не рационално статията 524 отъ Временнитѣ Сѣдебни Правила. Азъ отъ практика Ви казвамъ, че съмъ ималъ толкова искове да води и на хора бѣни, безъ по-нататъшно никакво притѣжание, които сѣ събрали нѣкоя си пара, 10 или 20 пола, купили сѣ си, мѣсто и зели записъ отъ оногова, който продалъ. Тѣзи хора отиватъ въ сѣда, за да искатъ отъ продавача изпълнение на задължението му, а сѣда имъ казва: иска Ви е

неосновенъ и закона ст. 524 не ви дава право. Туй е лаконическото и саркастическото изречение на нашитѣ сѣдилища. Нъ това противорѣчи на здравия разумъ, послѣ на понятието на контракта и на понятието на всѣка облигация, която трѣба да се изпълни, и послѣ даже на не добро практикуваната статия 524 отъ Временнитѣ Сѣдебни правила. Азъ съмъ на пълно убѣденъ, г-да представители, че за да се отпомогне на това зло, ще се съгласите, да се прибави къмъ тая статия алинеята, която тукъ Ви се прочете, и която има тая цѣль, щото да може еднажъ за всѣкога да се прекратятъ тѣзи злоупотрѣбления, които излизатъ отъ това, че се остава просто куповача на произвола на продавача.

Въ туй предложение, както видѣхме, мотивитѣ сѣ диктувани отъ твърдѣ благородна цѣль.

А относително до другитѣ предложения, които направи предговорившии, г-нъ Анневъ, моето мнѣние е слѣдующето:

Г-да представители! Нѣма съмнение, че у насъ митата, които се изискватъ отъ закона, за да може да се води единъ процесъ, сѣ повече отъ значителни и тѣ ставатъ причина много пѣти, за да не могатъ странитѣ да намѣратъ правосѣдие. За тия мита, имамъ честъ, още туй да приложа, че сѣ толкова значителни, щото тѣ едва се зиматъ въ най-богатитѣ държави въ такъвъ размѣръ, както тукъ у насъ. И какво става отъ това? Онова, което каза г-нъ депутатъ отъ Свищовъ, че хората възгеписватъ, отказватъ се просто да водатъ всѣкакви процеси, като иматъ предъ видъ че трѣба да се изложатъ на такива разноски още отъ начало, и за туй тѣ просто се отказватъ отъ правата си.

Г-да! Това ли е цѣльта на едно уредено общество да затруднява тѣй работитѣ на членоветѣ на едно общество, щото да не могатъ тѣ да си намѣратъ правото, когато искатъ и го търсятъ по сѣдебенъ редъ? Никакъ. За туй на послѣдъкъ съгласенъ съмъ, правителството да земе такава една мѣрка, щото тѣзи сѣдебни даждия — митата, които днесъ се взиматъ въ такъвъ голѣмъ размѣръ, да можаха да се по смалятъ. Бѣдете увѣрени, че съ тѣхъ, колкото и да сѣ значителни, нѣма да се обогати държавата. И държавата собствено нѣма нужда да се обогатява отъ такива источники. Правосѣдието, както знаете г-да, се раздава даромъ. Тѣзи мита, които се плащатъ у насъ, по най-новата теория нѣматъ си основание за да се поддържатъ. Но както и да е, приема се отъ нѣкои, че тѣ били една превентивна мѣрка, т. е. тѣ служили като за наказание на нѣкои, които произволно или фриволно искатъ да отворятъ искъ, и ако тѣ нищо не плащатъ, тогава всѣкога щѣли да

подигатъ исокове; а туй е било за да си помисли ищеца, че тѣзи и тѣзи даждия трѣба да заплати. За това, той да размисли добрѣ, защото ако иска му бжде отхвърленъ, ще загуби и това т. е. митото. Но тая теория е повече отъ не основателна, при всичко, че тамъ дѣто се зиматъ мита, оправдаватъ ги собствено по тая причина. Както и да е, да оставимъ на страна доводитѣ, отъ които се водятъ законодатели, които казватъ че трѣба да се зиматъ мита. Азъ поддържамъ предложението, което се каза отъ г-на предговорившии, като мисля, да се остави за сега на страна въпроса: трѣба ли да се плаща въобще мито или не. Ако се плаща, то моля Ви, г. представители, размѣра на митата, който е твърдѣ значителенъ за нашето общество, за нашия народъ, който не минава между богатитѣ народи, и който размѣръ е твърдѣ тѣжъкъ, да се земе въ внимание и да се намали. Сега за начина, който се предложи отъ г-на Аннева, азъ не съмъ напълно съгласенъ. Каза се тукъ: М-ра на Правосъдието да се распореди за намалението отъ 4°/о на 2°/о, колкото за размѣра съмъ напълно съгласенъ; но ако разбирами така, щото М-ра на Правосъдието да внесе тукъ единъ законъ, било състоящъ отъ единъ членъ, тогава съмъ напълно съгласенъ да стане туй; а така, както е турнато предложението, това не може разумѣва се да бжде прието като законъ. Тукъ азъ разбирамъ едно опълномоощавание на М-ра на Правосъдието, да се распореди да внесе въ Нар. Събрание единъ законъ, който да се вотира и да се потвърди отъ НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО; законъ, споредъ който да се плащатъ мита вмѣсто 4°/о 2°/о.

Тукъ се мисли за крепостнитѣ мита, защото отъ исовете пакъ си остана 2°/о, но и това мито, г-да представители, е твърдѣ много. Понеже тукъ е само за крепостни актове, то поддържамъ това, само съ модификацията, че трѣба да стане и това съ единъ законъ, защото когато се отнася работата до парата — финанситѣ, не може да стане измѣнение безъ законъ. И ако се разбира тѣй предложението на г-на Аннева, то да помолимъ г-на М-ра на Правосъдието, да внесе тукъ единъ подобенъ законъ.

М-ръ Стоиловъ: Азъ благодаря на предговорившии ораторъ за разясненията, които даде, разяснения, които съ голѣмо удоволствие слушахъ, и желая да имамъ по-често случаи съ такива полѣзни и научни предмѣти да се занимава Събранието, отъ колкото да губимъ врѣмето на пр. съ дебати за числото на членовѣтъ въ една комисия. Като дойдѣ до съществено то разискване на предложението, азъ до единъ размѣръ съмъ съгласенъ съ г-нъ предговорившии, т. е. не съмъ напълно съгласенъ, но до половина пѣтъ. Г-нъ пред-

говорившии иска законна защита за съгласията, които ставатъ между частни лица. Нѣма съмнѣние, че когато закона опредѣлява условията, по които трѣба да ставатъ съгласията, и опрѣдѣлява формата, по която трѣба да ставатъ контрактитѣ, и щомъ условията и формата сж изпълнени и при това съществува и взаимното съгласие и на двѣтъ страни, то съдилището е обязано да дава защита на това съгласие, щомъ това съгласие е доказано. Щомъ двѣтъ страни сж се съгласили и доказателството е дѣйствиелно вѣрно, трѣба да се признае контракта, и слѣдователно, има законна защита. Като се иска прочее законна защита за контракта, за взаимното съгласие, чини ми се, че се иска нѣщо излишно, защото това законно взаимно съгласие си има защитата. Днешнитѣ ни закони защищаватъ контрактитѣ: Има обаче въ закона разни защиты. Има защита, която се дава на контрактъ, като контрактъ, има защита, която закона дава на притѣжание. Мисля, че предмѣта или предложението, който искаше г-нъ предговорившии да разясни, щѣше да стане по-ясенъ, ако земеше два примѣра вмѣсто единъ. Най-напредъ имаме случай, гдѣто азъ съмъ се съгласилъ съ нѣкого да купя отъ него едно недвижимо имущество; и той се съгласява по неговата добра воля и дава даже записъ. Явилъ се предъ съдилището, доказвамъ какъ е станала работата, и безъ съмнение съдилището е длѣжно да признае, че тукъ има контрактъ и да даде рѣшение, че тоя контрактъ трѣба да се изпълни. До тукъ работата е проста и до тукъ съмъ съгласенъ съ предговорившии. Тукъ е единъ контрактъ за придобивание недвижимо имущество, а не е никакъ придобиванието на недвижимо имущество. Отъ тукъ азъ се не съгласявамъ вече съ предговорившии Софийскій представителъ който иска, щото съдилището като припознава контракта за задължителенъ, да рѣши, че може да се издаде актъ, тѣй както то рѣшава да се издаде единъ изпълнителенъ листъ. То е добро, до когато работата е между мене и моя контрактъ, и до когато нѣма едно трете лице, което да се намира мѣжду насъ. Но представете си, че се явява третето лице, което има актъ за притежание недвижимо то имущество. Тукъ излиза на яве неоснователността на предложението, за което е дума. За да се разясни предложението трѣбаше да ни се каже фактическото му основание, неговата ratio legis, трѣбало да ни се даде практически случай който, служи за побуждение и основание на предложението. Понеже ораторитѣ, които направиха въпросно предложение, не ни положиха неговото основание неговата ratio, то азъ ще сторж това отъ своя страна. Презъ врѣмето на окупацията много български граждани купиха отъ преселяющитѣ се турци, недвижими имущества,

тогазъ, когато работитѣ бѣха разбъркани, и тия сж имъ дали само прости домашни актове, нѣкои сж зели свидѣтелства, а актове, както ги изисква закона, нѣматъ. Тѣзи изселяющи се турци отишли сж кои въ Цариградъ, кои другадѣ, и проводили послѣ отъ тамъ свои пълномощници, които продаватъ тѣзи сжщитѣ имуществъ, които сж веднажъ продадени, продаватъ ги на други лица, отиватъ въ сѣдилището, изпълняватъ формитѣ и имъ издаватъ актове. Мисля, че този е случая, който иска да се предопреди отъ г-нъ предговорившиятъ. (Помяновъ: не е той). Той иска щото на горепомѣнатитѣ частни домашни актове, да дадемъ сжщата сила, както на актоветѣ за владение: т. е. контракта да стане равносильнъ съ акта, който удостоверява правото за притежание.

Това не може да бжде, защото ще дойдемъ въ стълкновение съ едно отъ основнитѣ начала на правото. Контрактно задължение е само между двѣ лица, които сж сключили контракта. Това задължение е законъ само за контрактующитѣ страни. Реално задължение е едно право на притежание недвижимо имущество, което се защитава противъ всѣкого едного. Щомъ азъ имамъ единъ актъ за право на владѣние вързъ тази земля, и щомъ този, който е продалъ тази земля, е билъ притежателя, и не е издавалъ другиму актъ за владение, не смотря на всѣкакви контрактни задължения спрямо едно третѣ лице, азъ не зная, какъ може да накаратъ мене, да се лиша въ полза по тогози, който има само единъ продавателенъ записъ отъ своето имущество. Па даже да земемъ теорията на правото притежание, ние намираме едно начало на старитѣ Римляни, което гласи, че: «никой не може да даде повече отъ колкото има». Ако моята земля е хипотезирана, не можъ да я продамъ, другояче освѣнъ съ тѣжестви на хипотеката. А ако съмъ издалъ другиму актъ, то азъ съмъ изгубилъ правото притежание, и този който е купилъ безъ актъ може да се утѣшава съ старата истина, че «тамъ гдѣто нѣма нищо, и Императора е изгубилъ правото си». Следователно, ще дойдемъ въ тази коллизия, че азъ Стоиловъ купихъ недвижимо имущество, издаде ми се актъ на мѣсецъ Февруария и станахъ владѣтель. Но на мѣсецъ Мартъ рѣшава се процеса, издава се другъ единъ актъ за сжщото имущество, единъ актъ, който опълномощава г-на Аннева и го прави притѣжатели на това сжщото имущество. Това излиза, ако се приеме предложението; а този резултатъ е безсмисленъ, защото се свързва съ една абсурдность. Ето г-да коллизията, до която можемъ да пристигнемъ, ако приемемъ това предложение. Разбира се, тѣзи сж забѣлѣжки, които направихъ съвѣмъ повърхно. Но работата е сериозна,

защото много български граждани страдатъ отъ това нѣщо. За това предлагамъ, да се остави сега въпроса, до като се върне Събранието; до тогава ще да можѣтъ да се съберѣтъ повече данни и да се намѣри единъ исходъ. Колкото по въпроса за митата, азъ се съгласявамъ съ г-на предговорившиятъ и можъ да кажа, че отъ собствена инициатива бѣхъ зель мѣрки, щото при разгледанието на бюджета да направя таково предложение. Мисля, че предложението на г-на Аннева е, да стане единъ законъ, който да се внесе на разгледание, когато Нар. Събрание се събере. И повторявамъ, че най цѣлесобразно ще бжде, понеже се касае не за политически въпроси, а за работи отъ граждански права, за мое и твое, да го оставимъ да се изучи, да съберемъ данни, а въ особенностъ да видимъ практиката каква е; по тоя начинъ щеможе да достигнемъ, щото когато помогнемъ на еднитѣ, да се не повредатъ другитѣ. (Гласове: Съгласно.)

Председатель: Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори? (Не желаетъ.) Този въпросъ не може да се рѣши сега.

Манафовъ: Истина азъ не съмъ юристъ да сѣдя, какъ трѣба да се направи единъ законъ и да ли е съгласенъ съ науката, — не, азъ съмъ далечъ отъ това. Но ако приемемъ предложението както го постави г. Анневъ, тогава нѣма да направимъ нищо друго, освѣнъ да хвърлимъ въ страната таквозъ бъркотия, отъ която едва ли ще бждемъ въ състояние да я извадимъ. Азъ ще докажа това; колкото се говори тукъ, въпроса не се раздѣли никакъ.

Председатель: Сега не може да се рѣши този въпросъ защото е късно.

Манафовъ: Ако остане въпроса тѣй, тогазъ нѣмамъ да говоря. Задържамъ си правото да говоря послѣ.

Председатель: Този въпросъ е отъ голѣма важность и трѣба да станатъ по него голѣми разисквания.

Манафовъ: Азъ именно искахъ да заключа: ще имъ покажа отъ миналото и настоящето и практикуванието въ турскитѣ сѣдилища, понеже и турското правителство издаде законъ, че трѣба всѣко недвижимо имущество да се владѣе съ актъ, които да се потвърдява отъ самитѣ сѣдилища. (Гласове: Въпроса се отлага.) Запазвамъ си тогазъ правото, да говоря по-послѣ по практиката.

Председатель: Това предложение трѣба да се даде на г-на М-ра на Правосѣдието, и когато се събере пакъ Събранието ще предложи...

Д-ръ Помяновъ: Искамъ само едно недоразумѣние да поправа.

Д-ръ Геровъ: Да се даде на М-стра на Правосѣдието, който да го земе въ сериозно вниманиа.

Председателъ: Приема ли Нар. Събрание, да се препрати това предложение до М-ра на Правосъдието, който да представи единъ законопроектъ въ Нар. Събрание? (Приема се.)

Д-ръ Пачевъ: Азъ се съгласявамъ, да се проводи до г-на М-ра на Правосъдието да приготи единъ законопроектъ; но да се тури на първъ дневенъ редъ въ първото идущо заседание. (Шумъ.)

Председателъ: Който приема да се препрати това предложение до г-на М-ра на Правосъдието, който да приготи единъ проектъ за законъ и да го представи въ едно отъ идущитъ заседания подиръ ваканцията, да си дигне ржката. (Вишегласие.)

Дуковъ: Азъ мисля, че дневния редъ е исчерпанъ.

Председателъ: Има още малко.

Аннеъ: Азъ отъ моя страна благодаря на Нар. Събрание, че взе въ внимание моето предложение. Азъ ще дамъ преписъ отъ предложението си, и моля да се проводи чрезъ бюрото г-ну М-ру на Правосъдието.

Председателъ: Има двъ запитвания отъ г-на Иордана Шишкова къмъ Военния М-ръ, относително неправилното взимание на Тричка Илиева въ войската и друго едно. По първото запитване има писмо — отговоръ отъ М-вото на Вжтръш. Дѣла, което може да се прочете тукъ. Обича ли г-нъ Шишковъ да си направи запитванието?

Иор. Шишковъ: (Отъ трибуната) Г-да представители! Запитванието ми е за лицето Тричко Илиевъ, за когото запитвамъ г-на Военния М-стръ, и който е на 25 години. Това се доказва отъ кръщеното и другитъ свидѣтелства, които има, и които сж били предадени на М-рството на Вжтръшнитъ Дѣла, заедно съ прошенията за освобождението му отъ военна повинность, слѣдователно, тоя г-нъ по възрастта си неподлѣжи на военна повинность, той неподлѣжи обаче на тая повинность и по семейни причини; той е единичния възрастенъ синъ на единъ шестдесетгодишенъ неговъ баща, който не е въ състояние да работи, за да препитава себе си, жена си и други три дѣца отъ 10 до 15 годишна възраст, които иматъ за единствена подпора тоя Тричко Илиевъ.

Че казания Тричко неподлѣжи на военна повинность и по семейни причини, това се доказва отъ обстоятелствата, че наборнитъ комисии отъ годинитъ 1880 и 1881 го освободили отъ тая повинность по тия семейни причини, които не се бѣха измѣнили презъ 1882 год., понеже стареца не се бѣше подмладилъ. Смятрате, като обезпечени можете ли да сте увѣрени, че вопреки вашата възраст и вопреки, може би, семейнитъ ваши обстоятелства, нѣма да

се видите единъ денъ истрѣгнати отъ вашето семейство, понеже и Тричко е задоменъ и отъ вашия занаятъ, понеже и Тричко е ималъ за занаятъ адвокатството; и нѣма да се намѣрите единъ денъ въ редовете на войската, само защото вашите политически убѣждения не ще да сж били еднакви съ убѣжденията на околийския ви и военния ви началници. Гдѣ ще отиде България г-да, ако всѣка партия, която доде на властѣта, да си отгмѣстивае по единъ тактъвъ начинъ на своитъ противници? Освѣнъ това, г-да, трѣбва да забѣлѣжимъ, че Тричко Илиевъ не е билъ нѣкой извѣстенъ и силенъ агитаторъ, понеже, ако да бѣше тактъвъ неговото име щѣше да ви е познато; че той сирѣчь не е билъ нѣкой опасна за реда и тишината личность, че той не е дигалъ байракъ противъ правителството, не е просто гласоподавалъ по реда, а не, както е билъ агитаторъ на нѣкои тогава силни г-да, той е получавалъ отъ единъ отъ началницитъ на М-вото Вжтръш. Дѣла и по послѣ отъ самия управляющи на това М-рство, отъ самия г-нъ Марковъ.

За тия негови страдания да се избави отъ военната повинность, не защото му тѣжи, но само защото родителитъ му и семейството му мржтъ отъ гладъ, Тричко Илиевъ е билъ строго арестуванъ и сега, на послѣдно време, е билъ преведенъ за наказание въ коняго сотни въ Руссе: той е трѣбалъ да нхтува пѣши отъ София до Руссе, съ 28 гр. въ джеба!

Чувалъ съмъ, г-да, че по другитъ мѣста се е случвало роднини да набѣдятъ нѣкого отъ своитъ, че е лудъ и съ участието на нѣкой докторъ калпазанинъ, да го турятъ въ лудницата, за да могатъ да се располагатъ съ имуществата му, у насъ такова нѣщо невървамъ да се е случвало; но свѣта ще чуе сега, че у насъ турятъ въ войската, не лудитъ, но политическитъ противници, ние сме излѣзли по-фаркъ отъ чужденцитъ, това ми е запитванието. (Одобравание.)

Председателъ: Г-нъ М-ръ на Вжтръш. Дѣла преди да си заmine. остави ми единъ докладъ отъ Административното — полицейско отдѣление, като отговоръ по това запитание. Ще го прочета и послѣ г-нъ Иор. Шишковъ може да се произнесе да ли е задоволенъ. (Чете):

ДОКЛАДЪ.

Войника, отъ собственний на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО конвой, Тричко Илиевъ, е подалъ на Височайше име прошение за уволнението му отъ войската. Тѣй като за сѣщия войникъ завчера на 24-й того стана запитвание въ Нар. Събрание къмъ Военния М-стръ, то считамъ за нужно да разясня сѣщността на работата.

Бащата на Тричко Илиевъ е подавалъ нѣколко пѣти въ М-рството на Вжтрѣшнитѣ Дѣла прошения, за да се уволни отъ войската синъ му по слѣдующитѣ причини: 1) защото е единственъ работникъ въ цѣлото семейство при баща неспособенъ за работа, и 2) защото е въ преминала възраст и въ двата предпоследни набора 1880 и 1881 год. билъ освобождаванъ. Първата причина се намѣри неоснователна; защото въ последний наборъ Софийското окръжие особенно Търнската околия, дадоха недоборъ, а въ такъвъ случай, съгласно съ § 18 п. а отъ «закона за земане новобранци» зематъ се въ войската и онѣзи, които се ползватъ съ льготы по семейно положение. Втората причина е основателна, но Тричко Илиевъ е земенъ вопреки това: 1) защото приемната коммисия опредѣлява спорната възраст по вѣнкашнй изгхѣдъ: (§§ 35, 61, 62) и п. 2) защото Тричко Илиевъ не е ималъ нужното свидѣтелство, съ което да се удостоверява, че е освободенъ въ по-предишнй наборъ (§ 79, п. а).

Възъ основание на горѣказаното М-рството на Вжтрѣшнитѣ Дѣла съ отношение отъ 4 февруарий 1883 год. подъ № 717 писа на Военното Министерство, да не се уволнява Тричко Илиевъ.

При последното си прошение, Тричко Илиевъ, представява едно свидѣтелство, дадено отъ Търнското Градско Общинско Управление, съ което се удостоверява, че той дѣйствително е билъ освободенъ отъ военната повинность въ набора презъ 1881 год. по семейно положение. Наистина, това свидѣтелство, не е издадено отъ компетентната власть (приемната коммисия или войнскй начальникъ), но като се вземе предъ видъ и това обстоятелство, че прѣзъ последнитѣ десетина дѣна се поиска отъ Военното Министерство уволнението на нѣколко войници, земени за допълнение, т. е. отъ тази категория, въ която спада и Тричко Илиевъ, то азъ считамъ за нужно да се пише на Военното Министерство да уволни отъ войската Тричка Илиевъ.

Г. София, 26 Септемврий 1883 год.

И. д. Началника на Отдѣлението Т. Василковъ.

Дѣто ще каже, Министерството на Вжтр. Дѣла ще пише на Военното Министерство, да се освободи той отъ войската.

Иор. Шишковъ: Въ този смисълъ съмъ задоволенъ; но желателно е, Н. Събрание да се произнесе, че трѣба да се освободи отъ военната повинность.

Предождателъ: М-ръ на Вжтрѣш. Дѣла казва, че ще го освободи. Сега имаме друго едно запитване.

Иор. Шишковъ: Тѣй като врѣмето ми бѣще кжсо, не можяхъ да го направя. За това сжщото запитване отлагамъ или оттеглямъ.

Вълчевъ: Предъ видъ на това рѣшение г-да депутати, което Нар. Събрание прие тази сутринъ по предложението на г-на Цачева, ще искажа желание къмъ г-на М-ра на Правосъдието, щото за онѣзи допълнителни членове Мюсюлмани незнаючи официалния языкъ, които ще се назначаватъ при 5-тѣ окръжни сѣдилища въ источната частъ на Княжеството, по добръ ще бжде, ако се направише, да се откриятъ 5 нови засѣдателски длѣжности, и членоветѣ да се назначаватъ не инакъ, а както засѣдатели при тѣзи сѣдилища.

М-ръ Стоиловъ: Благодаря за напомняването на г-на Вълчева. Азъ ще видя при съставяннето на бюджета, ако има възможность, ще се введатъ неговитѣ напомнявания.

Шивачовъ: Съжалявамъ г-на Вълчева, че подига въпроси не на дневенъ редъ. Това е особено предложение, което трѣба да се мотивира, и Н. Събрание да го приеме, и послѣ да се тури въ бюджета. (Председателъ (звъни): Не е врѣме сега да се подигатъ такъвизъ въпроси, г-нъ Шивачовъ).

Това е особено предложение.

Предождателъ: Има още двѣ запитвания евентуални.

Л. Дуковъ: Мисля, че завчера бѣхъ казалъ, че за днешния дневенъ редъ имамъ да направя запитване къмъ г-на Министра на Правосъдието, което е много кратко. Сега азъ зехъ и мнѣнието на г-на Министра на Правосъдието, и ако желае Нар. Събрание, да го прочета. Това е твърдѣ кратко. Само 2—3 реда е.

Предождателъ: На дневния редъ е записано това запитване на г-на Дукова. Вижда ми се, че сж малко представители останали тукъ; и не зная, да ли има повече отъ половината; защото иначе Н. Събрание не може да засѣдава. Туй е едно запитване, върху което нѣма да стане рѣшение. Г-нъ Дуковъ има думата.

Л. Дуковъ: Моето запитване е това: Г-нъ Йорданъ Шишковъ плаче отъ чиновници, а азъ ще плача за чиновници и то е, че глѣдамъ да се расхождатъ по София безъ работа, и отъ туй си съставихъ мнѣние да направя туй запитване. (Чете:)

ЗАПИТВАНИЕ.

Закона за чиновницитѣ съ Указъ Н-р. 717, 10 Октомврий 1882 год. г. Руссе, въ дѣйствие ли е? Ако е въ дѣйствие, запазилъ ли се е 43 членъ отъ този законъ? Ако се е запазилъ искамъ да зная:

1. На какво основание се е отчислилъ г. Стаматовъ отъ председателската си длѣжность въ Касаціоненъ Сѣдъ.

2. Искамъ да зная, на кое основание и на кой законъ Министерский Съвѣтъ е изчислилъ г. Георговъ отъ секретарската му длъжностъ при рѣченный Съвѣтъ.

М-ръ Стоиловъ: Въ това запитване се каза за бившия председателъ на Кассац. Сждъ въ много ограниченъ размѣръ. Това, което можъ да направи е, да представи дѣлото и слѣдитѣ, които намѣрихъ въ Министерството, защото това не е направено отъ мене.

Председателъ: На дневенъ редъ иде доклада на проше-тарната комисия. (Гласове: Кжено е!)

Докл. Бошняковъ: За 5 минути ще свърши. Това е отъ налѣжаща нужда, г-да.

Л. Дуковъ: Тогава не настоявамъ, тъй като г-нъ М-ръ на Правосъдието се обѣщава, че ще представи дѣлото въ идущето засѣдание, и като видя дѣлото, тогава си запазвамъ правото да говоря.

Иор. Шишковъ: Щѣхъ да помѣна за запитването, което направихъ: намиратъ ли г-да представителитѣ за добръ да се даде моето предложение на вотирание, ако и да се обѣщава М-ството, да освободи Тричка Илиева, и Н. Събра-ние да се произнесе сега за неговото освобождение.

Председателъ: Г-нъ Шишковъ! Азъ мисля, че Нар. Съ-брание не може да гласува за такъвъ въпросъ; защото Н. Събрание не знае, да ли свѣденията сж точни. Достаточно е, като казва г-нъ М-ръ на Вжтрѣшниятъ Дѣла, че ще пише до г-на Военния М-ръ, да освободи Тричка Илиева. Мисля, че тоя въпроса се свършва.

Д-ръ Цачевъ: Г-да представители! Ще Ви моля, да имате търпение само двѣ думи да кажа. (Гласове: На дневенъ редъ.) Само двѣ думи ще прочетѣ. (Чете):

Господа представители! Приканвамъ Ви, да се присѣди-ните съ менъ, за да искажемъ желание, што за напредъ чл. 66 отъ конституцията да се приспособява на сичкитѣ от-расли на управлението; а при назначаванieto на български служби, Българи родени вънъ отъ Княжеството и не бъл-гарски подданици, туземцитѣ, да се предпочитатъ, когато иматъ сжщитѣ качества и способности. Подобна мѣрка ще принесе голѣма полза на нашитѣ събратия Българи, които жи-вѣятъ вънъ отъ Княжеството и които не могатъ съ огромни количества пари да намѣрятъ учители и други общественни служители. Като помоля достоуважаемото ни Министерство да земе актъ отъ горѣ исказаното ни желание, предлагамъ да миненъ на дневния редъ.

Председателъ: **Д. Грековъ.**

Секретари: { **Н. Шивачовъ.**
 { **И. Ц. Щърбановъ.**

Председателъ: Моля г-на Д-ра Цачева, да си запази предложението за ицущето засѣдание.

Д-ръ Цачевъ: Азъ исказахъ само желание, и моля Ми-нистерството, да земе актъ отъ това мое желание. (Гласове: съгласни.)

Председателъ: Ще се препрати въ М-ството.

Бошняковъ (чете): Прощение отъ Берковското общин-ско управление което явява че въ м. августъ заедно съ 8 села подали едно прошение въ М-ството на Просвѣщението, съ което молили, да имъ се даде пособие, за да си цѣнатъ единъ класенъ учителъ; но просбата не имъ се удовлетво-рила, безъ да знаятъ по какви причини. Молятъ Н. Събра-ние, да се произнесе да имъ се отпуснатъ 1800 лева за сжщата цѣль. — Миѣнието на комисията е, да се удовле-творжтъ просителитѣ, а прощението да се проводи въ Ми-нистерството на Просвѣщението за изпълнение.

Председателъ: Мисля, че Н. Събрание въ такъвъ съ-ставъ да се произнесе по предложението на докладчика да се дадатъ 1800 лева, нѣма право да направи това нѣщо, защото то не е администрацията. Н. Събрание гласува бюд-жета, а администрацията гласува помощитѣ.

Бошняковъ: Азъ узнахъ, че М-ството има подобни сумми още не израсходвани

Председателъ: Приема ли Н. Събрание, да се проводи това прошение за удовлетверение на просителитѣ въ Мини-стерството на Народ. Просвѣщение? (Приема се.)

Докл. Бошняковъ (чете): Просителката, Евдокия Докто-рова изъ г. Ловечъ, моли Н. Събрание за освобождението на 13-то годишния ѣ синъ, който е вземанъ въ военно-му-зикална служба. Моли Н. Събрание, да ходатайствува да се от-пусне отъ военната служба, за да го прати сетнѣ да учи въ учи-лицето. — Миѣнието на комисията е, да се препрати това прошение въ М-ството на Вжтрѣш. Дѣла съ молба, што да се освободи сина на просителката отъ службата, ако дѣйствително съ сила го държатъ да служи. (Гласове: съгласно.)

Председателъ: Оставете го на бюрото, и то ще го проводи.

Манафовъ: Тѣй като сесията се закрива, то желяя да зная, на кого ще оставимъ стаитѣ да ги пази.

Председателъ: За стаитѣ, г-нъ Манафовъ, не е работа на Н. Събрание, има кой да се грижи. Обявявамъ засѣда-нието за закрито. Идущето засѣдание ще стане на 10-ий ноемврий въ 2 часа подиръ пладнѣ.

(Конецъ въ 8 часа вечеръ.)

Подпредседатели: { **Иванъ Симеоновъ.**
 { **Ат. Минчовъ.**